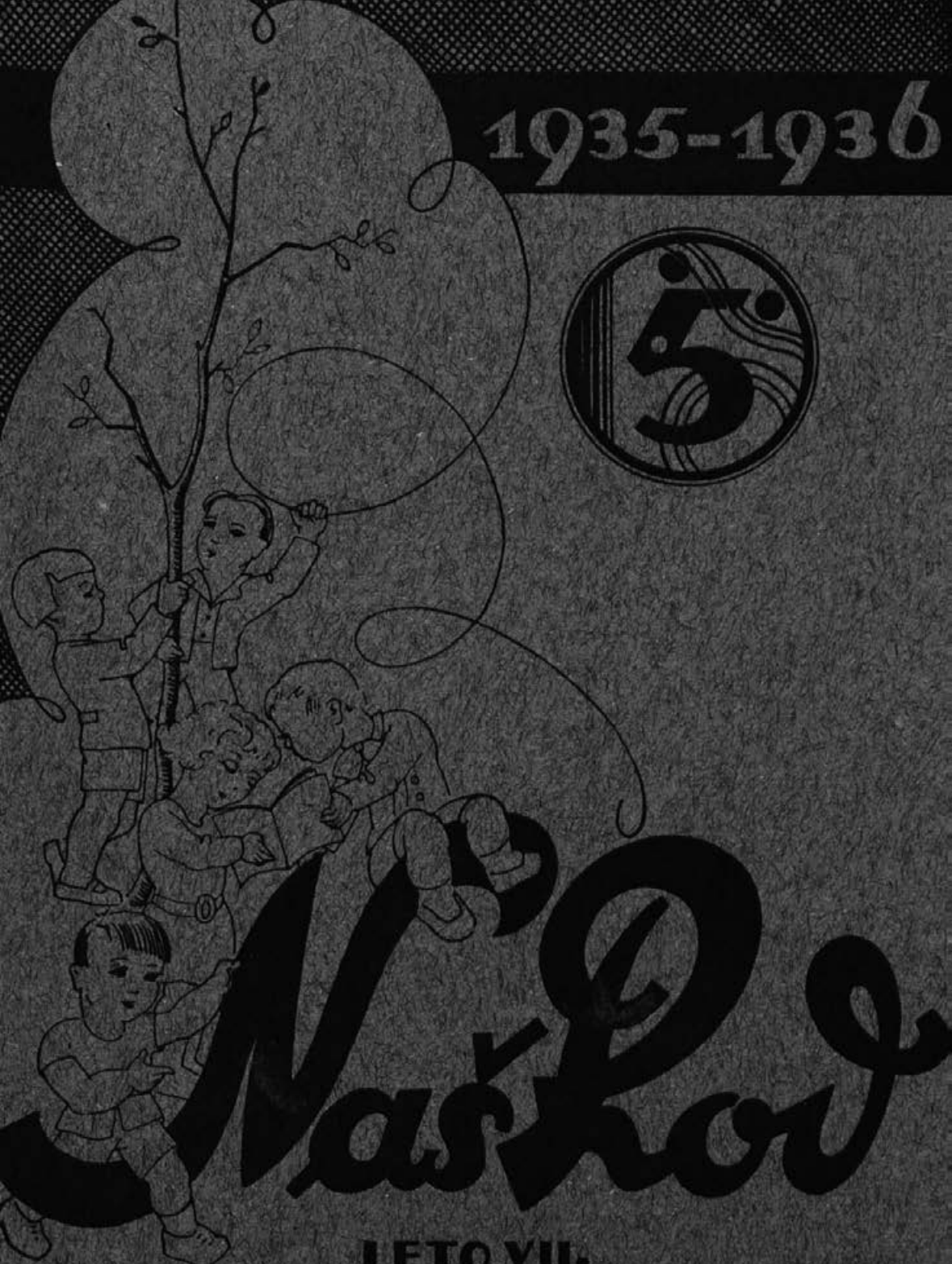

1935-1936

LETO VII.

KRIŽANKA

(Sestavil M. R. — Ljubljana.)

Vodoravno: 2. ploskovna mera, 3. član družine, 6. mlečni izdelek, 8. nota, 10. pa, 11. del cerkve, 12. poraz pri šahu, 13. medmet, 15. osebni zaimsek, 16. turški vladar, 17. palica, 18. on (nemški), 20. veznik, 21. moško ime, 24. blesk, 26. nota, 27. ime pisatelja Magajne, 33. zviti, 34. začimba, 35. oče, 37. kmečko orodje, 42. namenilnik gl. sipati, 43. ptica, 44. kmečko orodje, 47. neumen, 48. ta dan, 49. pisatelj »Brkonje Celjustnika«, 50. božanstvo v Egiptu, 51. enaka samoglasnika, 54. veznik, 56. vojna (srbohrvaški), 57. igralna karta, 59. pa, 60. isto kot 11. vod., 61. okrajšava os. z. tebe.

Navpično: 1. imamo na glavi, 4. zver, 5. reka v Egiptu, 7. vodna žival, 9. podredni veznik, 10. cesta, 11. vprašalni zaimsek, 12. človek, 14. član družine, 15. premik vode, 16. isto kot 11. vodoravno, 17. kesanje, 19. veleznik gl. piti, 22. osebni zaimsek, 23. reka v Egiptu, 25. os. zaimsek, 28. domača žival, 29. gos, 30. kokoš, 31. slikar (v narčju), 32. pridevnik, 37. geografski sportni klub, 38. žensko ime, 39. zidarski pripomoček, 40. kako, od sen, 53. moško ime, 55. isto kot 22. nav., 58. m. ime, 59. cesta.

REŠITEV KRIŽANKA „SPOMINSKE LIPE“ IZ 4. ŠTEV.:

Vodoravno: 1. alt, 2. sokol, 3. ara, 4. Eva, 5. Ema, 6. ban, 7. ave, 9. akt, 10. lida, 11. Oplenec, 12. os, 13. Ars, 14. ura, 15. sin, 16. Suez, 17. zajec, 18. slovenska, 19. vol, 20. ena, 21. lik, 22. led, 23. seno, 24. nos, 25. pav.

Navpično: 1. Aleksander Zedinitelj, 2. osa, 3. Lea, 4. emir, 5. vam, 6. rak, 7. ayto, 8. klas, 9. Ana, 10. ilu, 11. osel, 12. cvek, 13. Rus, 14. ona, 15. sel, 16. nak, 17. zob, 18. as, 19. ep, 20. car.

Izmed številcev je bil izžreban: Kokotec Božidar iz Stare cerkve, učenec IV. a razreda v Kočevju. Prejel je za nagrado polnilno pero.

»Nas rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 2250, v 9 mesečnih obrokih po Din 250.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Štrukelj.

Nepremično sedi Harmonikarjev Tine pred svojim zvezkom in strmi vanj. Vse se mu meša pred očmi. Zvezek ni zvezek, temveč je mala harmonika, in številke računске naloge so drobne, lepe bele tipke na njej. Tipke bi znal sešteti z zaprtimi očmi, številke v nalogi ne zmore. Danes ne! Oče mu je obljubil, da mu prinese novo malo harmoniko, če bo priden! Kod hodi sedaj ta hip njegov oče, najboljši muzikant vse velike fare? Kdaj se vrne? In kašna bo harmonika? Ali bo tudi tako poskočno pela, kot poje očetova na vseh svatbah in plesih?

Pa se nekaj bodečega dotakne Tinetovega srca: Kaj pa, če naloge ne zmore in prinese slab red domov? — — — Če bo priden! je dejal oče.

Tinetove oči se zamegle, iščejo pomoči in se upro v soseda na levi. To je Štacunarjev Pepe. Temu se v zvezku kar tako zbirajo in uvrščajo številke na kup. Preden se bo Tine lotil prvega računa, bo Pepe nalogo že dokončal. Tine steguje vrat, da bi kradel iz sosedovega zvezka. Ali Pepe skriva zvezek s komolcem in sproti zakriva s pivnikom vse, kar napiše.

Pa se Tine spomni, da imata s Pepetom slično pisavo. Počasi privleče iz žepa lepe orgelce in sune soseda s kolenom. Jezno se Štacunarjev ozre.

»Tole ti dam, če mi napišeš nalogo! Slično pisavo imava!« šepne Tine.

Pepe gleda, premišljuje, oči se mu zaiskre in pokima: »Počakaj!«

Hitro skonča svojo nalogo, vzame orgelce in zamenja zvezka.

Tinetu poskakuje srce, ko gleda, kako bega Pepetova roka po njegovem zvezku in kako naraščajo številke njegove naloge. Na tihem si obljubi, da bo Pepetu tudi harmoniko posodil, če bo hotel. In še igrati nanjo ga bo naučil.

Vse je šlo v redu. Učenci so zvezke oddali in nihče ni ničesar opazil. Ko so šli iz šole, so strumno korakali za Štacunarjevim Pepetom, ki so mu orgelce kar tako pele.

Dva dni kasneje so bile naloge že redovane. Tinetov obraz je žarel, ko je položil zvezek pred se. Odpreti se ga pa ni upal takoj. Poškilil je najprej na Pepetov zvezek in vprašal: »Kaj si dobil?«

»Odlično!« se našopiri Pepe in čuden nasmeh mu spači obraz.

Tedaj se Tine ojunači, odpre zvezek in široko zazija: Naloga mrgoli rdečih črt in številke. Spodaj pa se hudobno reži velika enojka. Tine strmi vanjo in ne more razumeti. Kako je to mogoče? Saj je Pepe najboljši računar v razredu. Dolgo strmi Tine v nalogo, nato pa počasi pogleda v levo. Tam zagleda Pepetov obraz. Ves spremenjen se mu zdi: Usta ima široko raztegnjena, oči napol priprte, izpod trepalnic pa silni pogled kakor kačji jeziček. Ko se Tine sreča s tem pogledom, že ve, kaj se je zgodilo z njegovo nalogo.

Pa še to ve, da ne pozabi tega obraza in teh oči vse svoje žive dni.

In ko ga prihodnjo uro vpraša katehet: »No, Tine, pa nam ti povej, kakšen je hudobni duh?« — ni Tine nič premišljeval, temveč koj odgovoril: »Tak, kakor Štacunarjev Pepe!«

Josip Ribičič

BORBA S TIHOTAPCI

V resnici, bila je motorna jadrnica »Meteor«, ki je prevažala južno sadje iz Italije v Split, kjer imajo italijanski kmetje svobodno luko za prodajo svojih pridelkov. Imela je štiri može posadke in če ni bilo vetra, jo je gnal močan motor naglo preko morja.

Ono viharno noč, ko je nasedel »Galeb«, se je pravkar odpeljala od votline in vihar jim je kakor nalašč prav dobro služil, kajti, kakor je bil »Meteor« po vseh pravilih opremljen za prevoz sadja, je bil dejansko pravcata tihotapska ladja in vsi štirje mornarji na nji so bili izurjeni tihotapci, ki se niso bali živega vraga. Kar stopimo na krov te branjevske barke!

Bila je to prav čedna in prostorna barkica. Dva močna jarbola je imela in prostor za tovor je bil pod palubo in je lahko natovorila do osem vagonov tovara. Dvoje kabin pod krovom je služilo za stanovanje mornarjem. Vsakokrat, kadar je priplula iz Italije, je zašla med te otoke, izkrcala tihotapsko blago v špiljo in se nato podala v Split kakor nedolžna branjevska barka. Letu so obvestili svoje pomagače, ki so na manjših jadrnicah razpečavali to blago vzdolž vse obali.

Ta čas pa so vsi štirje oprezno opazovali otok. Močan, mišičast, golobrad možak je venomer opazoval z daljnogledom vse morje okoli sebe, pri motorju je sedel čuden mož z veliko brazgotino preko čela, ostala dva pa sta malomarno sedela na palubi in se pogovarjala. Tedaj je stopil k njima oni z brazgotino in ju vprašal: »A kaj počneta naša dva paglavca tam spodaj?«

»Hudir ju naj vzame«, pravi nevoljno prvi. »Še te sitnosti nam je bilo treba! Si pa tudi dobro zapahnil vrata, da ne bosta prilezla navzgor?«

»Nič se ne boj«, je zatrdil vprašani. »Saj sta tako izmučena, da kar spita. Ampak čudna stvar to: o nekakšnem »Galebu« sta pravila in o tovariših in vobče se mi zdi vsa ta njuna zgodba od vraga zamotana!«

Nenadoma pa je stari, golobradi mornar odskočil od ograje, njegov poprej tako pohlevni obraz je zadobil razkačene poteze in je zavpil: »Proketo! Jadro pri votlini!«

»No, prava reč!« je malomarno menil mož z brazgotino. »Morda so naši!« Pa je tudi on prebledel, zakaj jadrača tovarišev, ki so hodili semkaj po robo, je bila večja in jadra njena so bila rdeča.

»Izdani smo!« je kriknil, planil pod palubo in se vrnil s puško.

»Počakaj!« je zavpil strojnik. »Saj ni videti živega človeka!«

Krmilar je obrnil jadračo, kakor da bi hotela pluti mimo otoka. Golobradi se je splazil z daljnogledom na krmo in opazoval. Zdajci je opazil dva fanta, Iva in Franja, ki sta prihitela iz špilje baš tedaj, ko jih je Mihael opozoril na ladjo. Ivo jo je takoj spoznal po obeh jarbolih in po širokem trupu. Da, prav tista je bila, ki je ponoči tovorila tihotapsko blago!

Oni na »Meteorju« pa je nenadoma kriknil: »Saj so sami dečki! Ho, ta je pa lepa. Če niso to oni pobalini, o katerih sta pravila fanta, ko smo ju potegnili iz vode! Kar nadnje. Polovimo jih ko zajce!«

In že je ukazal obrniti ladjo k obrežju.

Fantje so zlezli nazaj v votlino in divji strah jih je prevzel. Bežali so po temnem prostoru, se zaletavali drug v drugega, poskušali splezati po strmih stenah, brodili so po plitvi vodi, zaman iskali kake luknje, da bi se poskrili in tudi Ivo sam ni vedel v tej zmedi, kaj storiti. Poskušal jih je pomiriti, toda vse to se je zgodilo tako naglo, da je bilo prepozno kaj pametnega ukreniti. Bili so ujeti v pasti kakor neprevidna miška. In še preden so se prav zavedli od strahu, so že bili trije oboroženi možje pred votlino. Tu v poltemi so izgledali v resnici kakor pravi morski piratje. Golobradež je nameril puško nanje in zarohnel: »Kaj iščete tu, pobalini?«

Mrzla groza jih je prešinila, nekdo je zastokal, toliko da se ni spustil v obupen jok, tedaj pa se je že Ivo ojunačil in dejal: »Nočni vihar nas je treščil na ta otok. Ko smo iskali vode, smo našli to votlino. Mislim sem si, da je zapuščeno skladišče tihotapcev...!«

Možje so se spogledali. Izdani so! Po kratkem posvetu so fantom ukazali zlesti v čoln in odpeljali so jih na »Meteorja«. Tudi »Galeba« so vzeli seboj

in ga privezali zadaj na krmo velike jadrače. Ko pa so bili vsi fantje zgoraj na palubi, so jih postavili pod jarbol in golobradež, ki je bil menda vodja vse tolpe in so ga klicali za Lorenca, je stopil prednje z naperjeno puško in zagrmel nad njimi: »Pogubljeni ste! Kakšen vrag pa vas je prignal semkaj —?«

»Zašli smo na ta otok proti naši volji,« je dejal Ivo. »Viharju se nismo mogli upirati! In dva tovariša smo izgubili,« je dodal potrto.

»Vrnite nam našega »Galeba«, je prosil Mihael »in povejte nam, v katero smer naj plovemo, da se vrnemo domov!«

»Seveda, da nas izdate in da nas potem financarji polove!«

Strojniki, ki je sedel pri motorju, je bil videti najbolj preudaren človek na ladji. Stopil je h golobradcu in dejal mirno in resno: »No, zdaj je jasno, kar sta onadva paglavca, ki smo ju potegnili iz vode, pripovedovala o »Galebu« ...

Tovariši so se zdrznili v nekem nenadnem upanju in vesela slutnja jih je prešinila.

»Kdaj ste ju rešili —?« je vzkliknil Ivo.

»Včeraj ponoči!« je dejal strojnik. »Tu spodaj počivata!«

Kakor da bi se jim vsem odvalilo težko breme s src, se jim je zdelo, ko so zaslišali to radostno vest in navzlic temu, da so se nahajali v taki silni nevarnosti, jih je prevzelo veliko veselje. Toda Ante — tako je bilo ime strojniku — je dejal: »Zdaj ni časa za takšne pogovore. Vsak čas nas lahko kdo iznenadi. Fante zaprimo pod palubo in naglo po robo!«

Vidiš, saj res! Na to golobradež niti pomislil ni! Pobasali so jih pod krov v shrambo za sadje. Tu pa sta bila Jure in Pero! Kakšno svidenje! Četudi na smrt izbegani, so se zdaj, ko so bili vsi skupaj, počutili mnogo bolj varne ko poprej. Zdaj je zopet vsa bratovščina skupaj! Ko je minul prvi val navdušenega svidenja, jim je Jure pripovedoval, kako jih je rešil »Meteor«. Močan val ju je takrat v viharju odtrgal od »Galeba« in ju zanesel proti drugemu skalnatemu otoku. K sreči sta se držala za odtrgani jarbol in to ju je rešilo pogina. Proti jutru sta zagledala jadračo, ki jima je plula baš nasproti. Kričala sta na vso moč in z »Meteorja« so ju kmalu opazili. Morje se je tedaj že precej umirilo. Spustili so čoln na vodo in ju potegnili na krov. Dali so jima jesti in piti, bila sta ves čas zgoraj na palubi, le snoči so ju zaklenili semkaj, no, da so le skupaj, to je poglobitveno in Ivo je že z vso naglico preudarjal, kako bi se izmazali iz te zamotane zagate.

Skrbno je pričel preiskovati prostor, v katerem so bili zaprti. Močne lesene stene so bile nekaj nad tri metre visoke in ko je, čepeč na Mihaelovih ramah tupal po stropu, je odkril pokrov, ki se je odpiral navzven. To je bila zračnica za shrambo. Tukaj pod stropom pa je zdaj prav razločno lahko slišal nenavaden razgovor mornarjev na palubi. Spoznal je Lorencov glas: »Fantje ne smejo nazaj! Če ne, smo v resnici izgubljeni, ker bodo pripovedovali o skrivališču, popisali ladjo in nas same. Ali naj odrinemo in jih pomečemo v vodo?«

»Bodi vendar človek«, mu je krepko ugovarjal Ante. »Šest duš na vesti. Mar ni dovolj, ko imamo že dve —!«

»Molči že vendar o onih dveh! Kaj jih vedno vlačiš po spominu! Branili smo se in če smo jih v borbi ubili, no, prava reč! To se ne da izbrisati«, je rentočil Lorenzo.

»Toda pomisli — uničiti šest ljudi, šest nedolžnih otrok? Ne in ne!« je ugovarjal Ante.

»Za vraga, no, potem nas naj izdajo!« se je razburjal surovež. »Nihče ni vedel za to sijajno skrivališče. Zdaj pa ... Ali mi, ali oni! Izginiti morajo, druge rešitve ni!«

Molk. Čez čas se nekdo oglasi: »Tudi njihovo jadračo bomo morali navrtati in jo potopiti, da zabrišemo vse sledove za njimi.«

Tedaj je golobradež poskočil in vzkliknil: »Posvetilo se mi je! Tako bomo napravili, da bo volk sit in koza cela! Izginiti morajo vsekakor! Če bi jih pometali v morje, se nam Ante obesi, tako bi ga pekla vest, haha! V Bariju, kamor plovemo, poznam Arabca, ki se peča z živo robo. Prodamo mu jih,

pa jih bo poštenjakovič prepeljal v Azijo. Fantje ostanejo živi — mi pa imamo še lep dobiček zraven! In pa — kar je poglavitno — skrivališče nam ostane!«

»Ah, to je še hujše kakor smrt!« se je zgrozil strojnik.

»Tedaj glasujmo,« je zarentačil surovež. »Smrt ali Azija —?«

»Azija!« so zavpili trije, le strojnik je molčal.

»Zdaj pa v čoln in po robo,« je zarohnel vodja, »a ti, Ante, nam čuvaj fantiče in ladjo. V dobri uri smo gotovi. Če opaziš kako ladjo, nas opozori s strelom iz puške! A za vsak primer drži motor v pogonu!«

Ivo je čul, kako so trije splezali v čoln in po udarcih vesel po vodi je spoznal, da so odrinili k špilji. Čul je tudi stopinje strojnika in rahlo bobnenje motorja. Počakal je še toliko časa, da so — po njegovem računu — bili oni trije že v špilji in preračunal je, da rabijo za tovorjenje ene voznje najmanj pol ure. Skočil je na tla in drzen sklep mu je prešinil misli. Vsi njegovi tovariši so trepetali v smrtnem strahu in čul jih je tarnati: »Ubili nas bodo, joj, joj... Izgubljeni smo, o Bog, o Bog...«

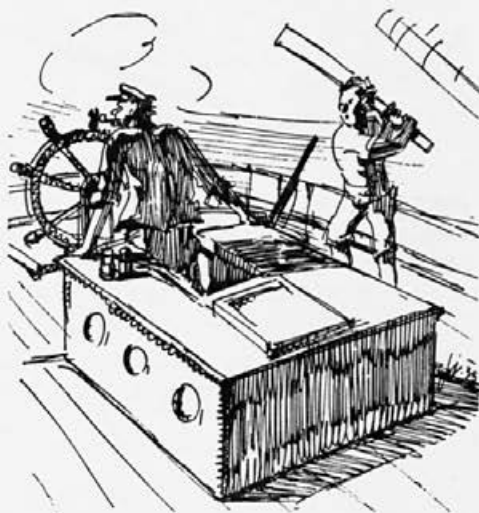
Nekateri so tiho ječali, Ivo pa je pozval Mihaela k sebi in mu zaupal svoj sklep. Vedel je, da je življenje vseh na vagi. Če se mu posreči, kar je nameraval, se morda le še rešijo, če pa se mu — ne, so pa itak pogubljeni, kar bi bili tako in tako tudi brez poskusa. Toda zavedal se je, da mora tvegati tudi lastno življenje, samo da reši tovariše, ki so po njegovi krivdi zašli v takšno nevarnost. Oprezno je snel dve debeli hrastovi prečki, s katerimi so bile pritrjene police za sadje. Eno zase, drugo za Mihaela.

Prislonil je Petra in Mihaela k steni in se povzpел na Petrove rame. Prisluhnil je. Nikakih stopinj ni bilo slišati, le rahlo brnenje motorja, ki je bil zadaj na krmi. Previdno, previdno je za eno samo ozko špranjo odrinil pokrovko. Videl je, da stoji strojnik ob ograji, obrnjen od otoka proč, za kadi pipo in da se razgleduje po morju. Zdaj je Ivo počasi, v presledkih, za prst široko odriaval dverce. Srce mu je glasno utripalo. Opazil je, da je puška prislonjena ob jarbol, strojnik pa je bil ves zamaknjen v morje in le včasih je s pogledom skozi daljnogled ošnil obzorje.

Pokrovka je počasi spolzela do sklepa. Ivo je dal znamenje Mihaelu. Ta mu je izročil hrastov prečnik, ki ga je zdaj oprezno položil venkaj na palubo. Tedaj je stisnil ustnice, se zgrabil z rokami palubnega roba, Mihael ga je prijel za noge in ga z vso močjo porinil na krov.

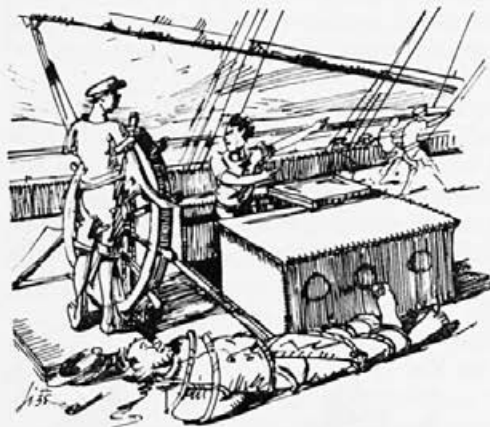
Bliskovito je pograbil hrastov oprečnik in kakor strelica planil k ograji, zavihtel drog na vso moč in udaril moža po glavi. Udarec je bil silen. Strojnik se je zgrabil za glavo, pipa mu je padla iz ust, noge so mu klesnile v kolenih in telebnil je brez besede na tla. Že je stal tu tudi Mihael, toda Ivo je že sam opravil. Pogledal je proti votlini. Videl je, kako so se pravkar vsi trije vrnili od čolna v špiljo po tovor. Po vseh štirih se je splazil k motorju, Mihael pa je z močno vrvico povezal strojniku roke in noge ter skočil h krmilu.

Nič lažjega ni bilo sedaj, ko pognati že užgani motor. Krepko je prijel za ročico in jo potegnil na prvo prestavo. Motor je zarohnel, voda pod krmo

se je zapenila in »Meteor« je pričel drseti po morju. Vedno hitreje. Tedaj je zagledal Ivo, kako so planili oni trije iz špilje in pričeli kričati.

Ivo in Mihael sta stopila k ograji in jim pomahala z roko. Ponosno sta stala tamkaj ta dva fantiča in srce jima je kar plamtelo.

Ko so videli mornarji, da jim ladja uhaja in pa oba fanta zgoraj na krovu, so pograbili za puške in namerili. Toda fanta sta že ležala na trebuhu in krogle so zasikale visoko nad njima. Planili so v čoln, toda čoln je bil do vrha naložen z zaboji. V tej svoji zmedi niso vedeli, kaj storiti. Končno so pričeli metati zaboje v vodo, da so lahko zgrabili za vesla, toda bilo je prepozno. V svojem divjem srdu so pričeli streljati za bežečo ladjo. Njihova lastna ladja jim je uhajala! Predrzno je zaokrenila okoli otoka in motor je brnel preko tihe planjave morja.

Lorenzo si je od srda pulil lase, preklinjal in kričal od gneva. Veslali so nazaj k otoku, tu je Lorenzo skočil na obrežje, skakal od skale do skale in kmalu je dosegel vrh. Videl je še, kako plove »Meteor« v pravcu drugega skalnatega otoka. Divje je žugal s pestjo, škripal z zobmi in se ves razdvojen vrnil k tovarišema, ki sta čepela pred špiljo.

Sonce se je nagibalo k večeru.

Skozi tišino morske planjave jih je zdaj pa zdaj dosegel zamolkel glas motorja, dokler ni povsem zamrl v daljavi.

(Se nadaljuje.)

Fran Roš:

Pust gre skozi vas

*Zdaj je tisti čas ...
Skozi našo vas
masten okrog ust
gre veseli pust.*

*Brenka na kitaro,
nosi jopo staro,
hlače žolto-rdeče,
psa za sabo vleče.
Zdaj se posolzi,
zdaj se posmeji,
pa tako postavi,
da stoji na glavi.
Še zapleše malo,
zvrne se za šalo,
z nosom v blato sune,*

*si razbije strune
na kitari, oj,
pa udari, joj,
s korobačem psa!
Hlače pa na dva
kosa mu počez
počijo zares.*

*Pust se bridko joče,
dvigniti se hoče,
pa ne more prav.
Ali že je vstal!
Zdaj pogledjte pusta,
spet odprl je usta,
o, kako široka,
o, kako globoka!*

*Je prišel do sape,
rad bi jedel krape
ali svinjsko gnjat,
ki ima jo rad.
Eden, dva in tri!
Vrzi krap mu ti!
Če ga pa ne vjame,
pes naj si ga vzame
in se z njim masti.
Naj se pust jezi!*

*Zdaj je tisti čas ...
Skozi našo vas
masten okrog ust
gre veseli pust.*

RACKO — KOMEDIJANT

Tra ra — tra ra — bum bum — bum bum, bum bum — traraaaa — Iz vseh hiš na Opekarski cesti so pridrveli otroci — od samosrajčnikov, ki še nosijo rep, pa do tretje gimnazije in še starejši — pa ne samo iz hiš na Opekarski cesti, ampak tudi iz hiš Velike in Male čolnarske ulice, z obeh bregov Ljubljane in celo od Šentflorjanske ceste. Pred vsemi pa so drveli Racko, Lija Tinče Kosmatinov. Oči so otrokom kar žarele veselja in navdušenja. Saj se taka stvar le redkokdaj pripeti, da bi došel cirkus na Opekarsko cesto. Otroci kar niso mogli verjeti svojim očem, ki so se jim lesketale v veselem začudenju. Cirkus, ki je pravkar prišel čez prulski most čez Ljubljano, prav za prav ni bil velik — komaj za en voz ga je bilo. Vendar pa je povzročal močan hrup. Za ravnateljem, ki je nosil visok rdeč cilinder, je stopal v pisano suknjo in široke hlače oblečen trobentač in trobil, da bi se mu skoraj lica razletela, za njim pa bobnar, katerega boben je bil skoraj večji kot on. Tako je bil bobnar po opnih, da je res čudo, če jih betice niso predrle. Za njimi je v splošno začudenje vodila par konj in voz krasna petletna punčka in pri tem pozdravljala s prikimavanjem kodraste glavice trume otrok na desni in levi.

STRAŠNI TIGER BENGALI!

je bilo napisano čez voz na obeh straneh. »Tiger, tiger! Tigra vozijo in Bengali mu je ime,« je zašepetal Tinče Kosmatinov, je zašepetala Lija, je zašepetal Racko in je zašepetalo sto drugih otrok in se je vsem zdelo, da slišijo zamolklo renčanje iz voza. »Tiger je dosti bolj krvoločan kot lev,« je rekel Tinče Kosmatinov.

Čim delj je šel cirkus po Opekarski cesti, tem bolj je naraščala truma otrok za njim. Končno je cirkus krenil k opekarni in se ustavil na trati pred njo. Takrat sta prenehala z godbo trobentač in bobnar. Ravnatelj je dvignil roko in govoril:

»Slavno občinstvo, dragi otroci, spoštovani dečki in deklice! Na tej zeleni trati bomo postavili šotor mi, ki smo dospeli iz daljne Indije, kraljevine strašnega tigra Bengalija, ki je nekoč hodil sem in tja po džungli, strašno rjovel in bil trepet vseh živali med rekami Indom in Bramaputro. Kakor so pravili, je požrl najmanj deset ljudi in petnajst otrok. Meni, najstarejšemu lovec sveta, ki mi je Alibunar ime, se je posrečilo uloviti strahovalca džungle živega in sklenil sem ga pokazati vsemu svetu. Prepotoval sem z njim Azijo, Avstralijo, Afriko, Ameriko in končno došel sedaj v Evropo. Pokazal vam bom, kako bo hotel strašni tiger Bengali požreti prekrasno Lili, ki jo vidite gori na vozu. Pa ga bom jaz ukrotil, kajti edino slavnega lovca emirja Alibunarja se strašni tiger Bengali boji.

Videli boste pa tudi, kako bo čudovita Lili jezdila belega konja, ki se imenuje Blisk in ki je doma iz Arabije puščave. Svirala bo godba slavnih godcev Trombija in Bombija. Predstava se bo vršila danes zvečer ob osmih in jutri ob osmih. Vstopnina bo samo po dva dinarja, in kaj naj bo to proti čudesom, ki jih boste videli. Govoril sem, spoštovani dečki in deklice, vi pa pridite in si oglejte čudo sveta!«

Ravnatelj se je globoko priklonil otrokom in odšel v voz. Zadovoljno mrmranje se je zaslišalo v otroški trumi. »Ta se zna obnašati«, je rekel Tinče Kosmatinov Rackotu in Liji. »Slaven lovec je, ves svet je prepotoval z naj-

hujšim tigrom, pa nam pravi vseeno: spoštovani dečki in deklice. Tukaj bi morala biti naša učiteljica, ki mi je zadnjič rekla smrkavec, zato ker je kostanj, ki sem ga v razredu vrgel na drugo stran, da bi ga vjel Jože Bonačev, priletel ravno v črnilnik in poštrcal s črnilom Petra Slinarja po obrazu.«

Čim bolj se je bližala osma ura, tem popolnejši je postajal cirkuški šotor in tem bolj je naraščala napeta radovednost otrok. Komedijanti so tudi zakurili ogenj na trati in pristavili k njemu lonec, da bi si skuhal večerjo. Ta ogenj je plapolal visoko in razganjal še tisto temo, ki je niso mogle razgnati redke predmestne svetilke. Zato sta se Racko in Lija težko ločila od komedijantov in odšla domov. »Ti, Lija, kar z menoj pojdi! Grem po denar v hranilnik. Imam še dvajset dinarjev, ki sem jih izkupil za kostanj. Jasno kot beli dan, da bom plačal jaz tebi za vstopnino in tudi mojo mamo bo treba povabiti. Kaj pa je končno šest dinarjev za vse tri! Seveda boš morala nekoliko večerjati pri nas. Domov se ti pač ne izplača hoditi sedaj!« Racko je ponosno dvignil glavo, prijel Lijo za roko in jo odpeljal večerjat.

Ko so pojedli jetreca s cmoki, se je mama dolgo branila, da bi Racko plačal zanjo vstopnino, ko pa je rekel: »Že tolikokrat si me kam povabila, jaz pa tebe še nikamor«, se je vdala in tako je Racko moško pripeljal njo in Lijo v cirkus. Ravnatelj je s svojim govorom komaj pomiril široke trume otrok in nato sta Trombi in Bombi preplavila prostor s hrupno muziko, ki se je otrokom zdela od sile lepa in prijetna, tako da so še sami v taktu z bobnom cepetali z nogami po tleh. Nato je nastopila Lili na konju Blisku. Racko in Lija pa tudi mama so kar debelo gledali. Lili je stala na konjevem hrbtu oblečena v svileno krilo in metala z dvema zastavicama pozdrave na vse strani, medtem ko je konj, preplašen od ravnateljevega biča, drvel res hitro kot blisk. »Komaj ti pride na svet tak otrok, pa ti že zna jezdit še bolj kot kak oficir,« je rekel Racko in občudoval Lili. — Po tej točki je vsem zastala sapa od strahu. V areno so pripeljali strašnega tигра Bengalija v kletki, ki je bila pritrjena na kolesih. Tiger je bil res pravi in kar grozno ga je bilo gledati, ko je odprl gobec in zamolklo zarenčal. Bombi je zaropotal na boben, Trombi je zatrobental in hip nato je priskakljala Lili do kletke, odprla vrata in vstopila vanjo. Za njo je vstopil ravnatelj s kratkim močnim bičem ter zaprl vrata za seboj. Tiger je začel mahati z repom in se počasi plaziti proti Lili. Spoštovano občinstvo, otroci, so komaj dihali od strahu. Tiger je široko odprl gobec, zagrabil Lili za široko oblekco in začel tekati z otrokom po kletki sem in tja. Lili je obupno vpila na pomoč. Toda ravnatelj se ni ganil. Bengali je počenil v kot, položil Lili med tace, zazdehal, zakrulil in se začel oblizovati. »Požrl jo bo«, je zavpil Racko, »požrl, ustrelite ga«. Ravnatelj je grozeče dvignil bič, skočil h Bengaliju in ga udaril z njim po glavi. Bengali je stisnil glavo k šapam in žalostno zatulil. Tedaj je ravnatelj dvignil Lili v naročje in pobeignil z njo iz kletke. Dvignil je Lili visoko nad glavo in zaklical: »Slavno občinstvo, rešil sem jo. Trenutek še bi čakal in tiger bi Lili požrl.«

Navdušeno ploskanje je zadonelo po prostoru. Še mnogo drugih točk so videli otroci ta večer, a kaj bodo te točke proti tisti s tigrom in proti tisti, ko je Lili jezdila konja. O ničemer drugem niso govorili po Opekarski cesti kakor o tigru Bengaliju in o prelepi deklici Lili. Rackotu je šinila nova misel v glavo. Zašepetal jo je Liji, potem Tinčetu Kosmatinu, potem pa še drugim otrokom. Vsi so bili navdušeni in Tinče je rekel: »Seveda bom sodeloval, a tiger bom jaz in nihče drugi.«

Jože Bonačev in Peter Slinar sta bila Trombi in Bombi. Jože je kupil za dva dinarja lepenke in zvil iz nje ogromno trobento. Peter pa je našel na vrtu svoje tete Maričke veliko, s prstjo napolnjeno petrolejsko posodo. Prst je stresel v barjanski jarek in potem v njem še posodo opral. Seveda ni vedel Peter, da so tičale v tej prsti čebulice teti Marički najljubših cvetic, hiacint, tulipanov in narcis. Te čebulice je odnesla voda v jarku s seboj. Peter pa je bil nekaj dni pozneje od tete Maričke tako tepen, da revež ni mogel ves teden sedeti tako, kot bi se spodobilo. Kljub temu pa je tisto nedeljo poprej petrolejska posoda izborno služila za boben, zlasti ker je Bombi, Peter Slinar, mesto z betico, kar s polenom razbijal po nji. Sprevod je vodil po Opekarski cesti cirkuški ravnatelj Racko, ki si je iz lepenke pripravil visok rdeč cilinder in si ga poveznil na glavo; za njim sta korakala Jože Trombi in Peter Bombi in neusmiljeno trobila ter ropotala; za njima se je peljala Lija na Slinarjevem vozičku in vodila na vrvcu konja Bliska. Za konja Bliska pa je bil Tone Potočnik, ki je imel zelo dolge roke in noge in so mu drugače otroci pravili »preklja«. Za Lijo je čepel na vozu strašni tiger Bengali, ki ni bil nihče drugi kot Tinče Kosmatinov. Njega je Racko z debelo verigo privezal na soro, tako da se tiger Tinče ni mogel niti geniti. Verigo si je Racko izposodil pri Zelarjevih, kjer je šintar ravno tisti teden ustrelil psa Sultana, zaradi tega, ker je ta zbolel na steklini. Tinčetu je vloga ugajala in rjovel je tako, da se je slišal njegov glas po vsem predmestju. Za temi komedijanti pa je stopala mnogoštevilna truma drugih otrok.

Zavili so na Bonačev travnik, na katerem je stal zapuščen kokošnjak. Truma se je ustavila. Racko je dvignil roko in začel. »Dragi otroci, spoštovani dečki in deklice...« Ponovil je ves govor, ki ga je slišal pri cirkuškem ravnatelju. Občinstvo mu je navdušeno ploskalo. Nato je Racko odpel s sore tigra Tinčeta in ga zaprl v kokošnjak. Predstava se je začela kar takoj. Lija je odpregla konja Bliska, Toneta Potočnika, in skočila na njegov hrbet. Ravnatelj Racko je počil z bičem in Blisk, Tone Potočnik, je zdrvel po vseh štirih naokrog. Lija je pogumno stala na njegovem hrbtu in mahala z zastavicami. Konj Blisk se je končno utrudil in zaprosil, naj bo dovolj, ker ga hrbet preveč boli. Ustavil se je. Lija je skočila z njegovega hrbta in se priklonila občinstvu, tudi konj Blisk, stoječ še vedno na vseh štirih, se je priklonil proti gledalcem, ki so ploskali in kričali polni navdušenja. Konj Blisk — Tone Potočnik, še nikoli ni bil tako srečen kot to uro. »Včasih je pa le dobro, če ima človek dolge roke in noge« si je mislil. Liji pa je rekel Racko: »Ona Lili bi se šla lahko skrit pred teboj, tako izborno znaš ti jezdit.« — Nato se je začel prizor s tigrom. Trombi in Bombi sta zatrobentala in zaropotala, Lija je odprla vrata in stopila v velik kokošnjak, za njo pa ravnatelj Racko z bičem v roki. Tiger Tinče, oblečen v star kosmat stričev kožuh, je stal na vseh štirih v kotu, kazal zobe, široko odpiral usta in jezno renčal. Nato se je počasi priplazil do Lije in jo zagrabil z zobmi za krilo. Počasi jo je vlekel za seboj v kot. Toda ker je vlekel le preveč močno, se je naenkrat krilo raztrgalo in kos blaga je obtičal med Tinčetovimi zobmi. To krilo je bilo novo, nedeljsko, in Liji so se takoj ulile solze iz oči. Tinče pa se ni zmenil za te solze, ampak je zagrabil Lijo in jo med strašnim tuljenjem vrgel na tla. Tedaj se je Lija spustila v kar se da glasen jok. Racko pa je srdit planil k tigru in ga počil z bičem po hrbtu. »Tako se ne gremo! Krilo si ji raztrgal in ti se greš tigra zares«, je zakričal. V naslednjem hipu sta si že bila v laseh in se metala po kokošnjaku sem in tja ter se obdelavala s pestmi. »Ti ne boš

tepel mene z bičem zares«, je klical Tinče in se boril z vso silo. Slavno občinstvo, ki je navdušeno gledalo boj ravnatelja Rackota s svojim tigrom Tinčtom, ni moglo nič od veselja in je ploskalo kar naprej. Po dolgi borbi je Racko končno premagal Tinčeta, ga vrgel iz kokošnjaka in nato sta odšla z Lijo žalostna in potrta domov. »Še zares bi te požrl, če ga ne bi prebunkal!« je rekel Racko.

Ni minulo pol ure, ko je že pritekla Tinčetova mama k Rackotovi mami: »Vaš je našega tako prebil, da še v šolo ne bo mogel jutri. Bom že povedala učiteljici, le počakajte«, je kričala. Rackotova mama je postala žalostna in strogo pogledala Rackota, ki se je stisnil z Lijo v kot. Lija se namreč še ni upala domov radi raztrganega krila. »Lepa stvar je to, Racko! Mesto, da bi se doma učil, pa se pretepaš po travnikih.« — In potem je mama molče položila Rackota na kolena in nekaj časa ni bilo slišati nič drugega kot ploskanje njene roke. Liji, ki je gledala to, so se udrle debele solze po licih. Racko bi molče prenesel to kazen, a ko je zagledal Lijine solze, se je zasmilil sam sebi in žalostno je zajokal: »Maamamaaa, saaaaj sem gaaa na-bun-kaaal saamo zatooo, keer je tiiiger Tiiinče hootel požreetiii Liiijooooo zareees«.

Miran Jarc:

Naša mala sredi stvarstva

*Čudne so vse te stvari:
vse miglja, vse se blešči,
pisana in živa zmeda
v našo malo gleda, gleda.*

*Tam veliko in oglato,
tam okroglo, tam krilato,
drobno po sipišču stika
in skaklja in pika, pika ...*

*Spod zelenega oblaka
sto in sto ročic že čaka ...
stresi jih, že se zbude,
kakor smeh ti zašumé.*

*In od vsepovsod glasovi,
barve, luči ... Kar pozovi ...
Kuža, murenček, mušice ...
prihite na tvoje klice.*

*Gleda naša mala, gleda,
kam bi iz svetlega nereda,
že ročice je razpela,
z njimi bo ves svet zajela.*

*To smehlja se, to očkuje,
potaji se, prisluškuje,
maha, steza se in vzklika,
ali — svet se ji odmika.*

*»Ta-ta ... gi-gi ... ki-ki ...« vriska
in ročice jezna stiska.
Če perotki bi imela,
bi za njimi poletela.*

*Vse te »ta«-je bi pojela,
le poglej ju zobčka bela.
Vse hoteti, vse imeti
to pomeni res živeti!*

*In še vedno krili, kliče,
ali »ta« se vsak ji umiče.
In njen glasek se gubi
kakor ptička v sončni sij.*

BIVALIŠČA LJUDI V TUJIH DEŽELAH

S KAMELO V PUŠČAVI SAHARA

»Kam smo prišli?« je vprašal Pavel.

»Nahajamo se v puščavi Sahari v severni Afriki«, je odgovorila kamela.

Na poti je sklanjala svoj dolgi vrat in mulila trnjeve rastline, ki so tu in tam rastle iz peska. To je bila pač suha in trda hrana, a kameli je ugajala, kajti njen gobec je trd v notranjosti in trnje je ne more raniti.

»Jaz jem, dokler hodim«, je rekla. »Jem vedno, kadar se mi le nudi kaka prilika. Saj pa so v puščavi kraji, ko lahko hodiš dneve dolgo, pa ne boš našel ničesar drugega kakor skalovje, prod, prah in pesek. Jaz izpremenim del svoje hrane v mast in jo hranim v svoji grbi. Kadar pa pridem v kraje, kjer ni nobenih rastlin več, živim od te maščobe. Včasih je toliko porabim, da postane moj hrbet skoraj raven. V svojem trebuhu mi je mogoče shraniti tudi toliko vode, da morem več dni brez pijače potovati.«

Ko je kamela zajtrkovala, si je Pavel ogledoval deželo, ki ga je obdajala. V onem kraju, kjer sta počivala, se ni nahajalo ničesar razen peska in nekaterih rastlin s trdimi, bodečimi listi in trnjem. Niti en oblak se ni pokazal na nebu in sonce je žgalo. Ni bilo videti ne hiše, ne šotora, ne človeka.

»Zelo samotni kraj je to«, je menil Pavel. »Kje pa so Arabci, ki živijo v puščavi?«

Arabska karavana na poti

»Ne daleč od tod. Privedla te bom do njih, ko si bom privoščila še nekoliko grizljajev«, mu je odvrnila kamela.

Pavel je počakal, dokler se ni kamela oglasila: »Pripravljena sem.«

»Dobro, pa pojdimo«, je vzkliknil Pavel.

»Splezaj na moj hrbet«, mu je še velela kamela in pokleknila je, da je mogel Pavel na njeno grbo. Kamela je nato vstala, slično kakor krava, najprej z zadnjimi nogami, da bi Pavel skoraj padel z nje.

Kameline noge so tako široke, da se ne vdirajo globoko v pesek, korake pa dela tako dolge in se pri tem tako maje, da je metalo Pavla sem ter tja in mu je pričelo slabo postajati. »Toda«, si je mislil, »v zverinjaku moram plačati kovača, da smem enkrat jahati na kameli; tu pa je to zastonj.«

Peščeni vihar nad puščavo

Čez nekoliko časa pa je kamela zaklicala: »Juhu! Ne daleč od tod se nahaja tabor!«

»Kako pa to veš?« jo je vprašal Pavel.

»Poglej znamenja na tleh!« mu je odgovorila. »Vtisnile so jih kamele s svojimi nogami in sicer še ni dolgo tega, kajti še zelo sveža so. Poleg tega pa vidim tamle nekoliko ovac in koza na paši.«

Kamela je imela prav. V mali dolini v pesku je stal tabor Arabcev. Tam je stalo nekoliko sivih in črnih šotorov. Nekateri so bili večji od drugih, toda najvišji ni bil mnogo višji kakor visok mož, a vsi so bili dolgi in ozki. Strehe in stene teh šotorov so bile iz sukna, ki so ga naredile žene iz kozje in kameline dlake.

Pred šotori so sedeli možje, kakor da bi na koga čakali. Vsak mož je bil oblečen v dva dolga plašča svetlorjave ali bele barve. Eden plaščev je imel široko kapuco, ki so jo mogli potegniti preko glave. Drugi plašč je bil debelejši in so ga ogrinjali čez prvega; bil je brez kapuce. Pod plašči oblačijo Arabci srajce iz bombaževine; preko ledij si vežejo živobarvne pasove. Njihove hlače so dolge, temne in zelo široke, ki pa jih vežejo tesno okoli členkov. Nosijo usnjena obuvala brez pete. Okoli glave zavijajo dolg kos sukna.

»Zelo vroče jim mora biti v teh številnih oblekah«, je pripomnil Pavel.

»Še malo ne«, mu je odgovorila kamela. »Debeli plašč zadržuje vroče sončne žarke kakor šotor.«

»Iz česa pa je?« je vprašal radovedni Pavel.

»Iz kozje in kameline dlake ter ovčje volne. Arabci, ki žive v puščavah, morajo uporabljati to, kar dobe od svojih čred: dlako, volno in kože. Druga nima.«

Tedaj so zadoneli udarci konjskih kopit. Minuto pozneje je razjahal arabski deček in zaklical: »Našel sem ga!« in takoj so šli vsi živo na delo.

»Kaj pa se je zgodilo?« je vprašal Pavel.

»Glej« mu je odvrnila kamela. »Ti Arabci so bili tod že dolgo časa in njihove črede so použile vso travo in grmovje tod okoli. Včeraj pa so

Mali Arabci plešejo

poslali onega dečka, da bi jim našel drug kraj, kjer bi bilo zopet za nekoliko časa vode in paše za njihove živali. Našel ga je in sedaj se odpravljajo tja.«

Možje so natovarjali kamele. Vsaka je nosila dva tovora, na vsaki strani po enega, privezanega z usnjenimi jermeni. Ena kamela je bila natovorjena z mehovi iz kozjega usnja, napolnjenimi z vodo. Pohišтва seveda ni bilo; pač pa je bilo mnogo odej, rogoznic, preprog, posod za kavo, kupic in vreč z živili in sirom.

Ko je bilo vse pripravljeno za odhod, sta oče in sin, ki je odkril novo taborišče, oddirjala naprej na hitrih arabskih konjih. Za njima so odrinile kamele, one s tovari in one, na katerih so jahali. Za temi so mladi možje poganjali črede. Počasi so potovali, kajti ovce in koze ne gredo hitro in se povsod ustavljajo, kjerkoli ugledajo le malo trave.

Nenadoma pa so se kamele prenehale pasti. Dvignile so svoje glave. Zaslisali so čudne glasove. Bil je veter. Prihajal je peščeni vihar. Kamele so hitro polegale, zaprle oči in nosnice, da bi se obranile peska in položile so svoje glave na tla. Pavel in Arabci so se vlegli poleg kamel in pokrili so svoje obraze s plašči. Ovce in koze so se zgrnile v tesno gručo tako, da so se obrnile s hrbtom proti vetru.

Vihar se je približal in veter je pihal močneje; leteči pesek pa je udarjal in pekel kakor iskre. Gledati ni bilo mogoče in komaj so mogli sopsti. Ko pa je vihar minil, so bili malone do polovice zasuti v pesku.

Bilo je skoro že ob sončnem zatonu, ko so ženske končale s postavljanjem šotorov in kuhanjem večerje. Ko so drugi opravljali ta dela, se je Pavel igral z otroki, ki so letali okoli taborišča in glasno kričali. Bili so temne polti, črnih oči in črnih, gladkih las. Večji dečki so bili oblečeni kakor možje, toda marsikateri od mlajših je imel komaj srajco na sebi. Deklice so bile oblečene v dolga krila živih barv in široke hlače. Glave so si pokrivalo z malimi okroglimi kapami ali kakim temnim blagom, ki je viselo doli po njihovem hrbtu. Zapestja so si krasile z zapestnicami iz srebra ali bakra.

Po sončnem zatonu je začelo postajati vedno bolj hladno in Pavla je pričelo mraziti; zato so ga vzeli otroci s seboj v enega od šotorov. Velik zastor je ločil šotor v dva spalna prostora, enega za ženske in deklice, drugega za moške in dečke. Na tleh so se razprostirale modre in rdeče preproge, ki jih je naredila mati. V zadnjem prostoru so bile odeje iz kameline dlake in ovčje volne, vreče iz ovčje in kozje kože in velika lesena sedla, na katerih jahajo žene na potovanju.

V tem so postali že vsi lačni, in Pavel je radostno zaužil svoj del večerje: dateljne, kozje mleko, sir in male kruhke iz ječmenove moke. Mati je pomolzla koze, naredila je sir in zmlela je ječmen med dvema ploščatima kamnoma v moko. Mati je naredila tudi vse rogoznice in blazine, na katerih so sedeli na tleh pri večerji.

»Čas je, da gremo spat!« se je oglasil oče.

Zavili so se v svoje plašče in vlegli so se na tla in kmalu so vsi trdno pospali. Pavel je sedel še dalje in jih opazoval. Bolj in bolj ga je pričelo mraziti. Tiho je vstal in odšel pod zvezdnato nebo. Sam sebi je rekel: »Tukaj nočem prenočiti. Plašča, kakršne imajo ti Arabci, nimam in spati ne morem, če me zebe. Na ladji pa imam malo, lično posteljo in toliko odej, kolikor si jih poželim.«

Seveda, kakor hitro je stopil na krov, je ostanek živali, ki so še ostale tam, prihitel k njemu in želele so vedeti, katere ime bo sedaj prišlo na vrsto.

»Muci! Muci!« je klical Pavel. »Potegni mi eno ime iz tega klobuka!« In ladijska mačka je vtaknila svojo nogo v klobuk ter na krempljih prinesla listek z imenom druge mačke — ime leva!

Od radosti je rjovel lev in letal okoli in okoli. »O! Sijajno!« je vzklikal. »Nocoj bom jaz krmaril, ti pa pojdi spat in ne brigaj se zame, dokler ne bomo doma!«

In zopet je Pavel voščil vsakemu »Lahko noč!« ter odšel v svojo kabino. Trdno je zaspal in ni se zbudil, dokler ni lev pred vratmi zarjovel in rekel: »Doma smo!«

Oaza

IZ MLADOSTI

Takrat nas je bilo šele troje otrok: France, Jaka in jaz. Bil sem najstarejši in rekli so mi Janezca. Zviška sem gledal na svoja dva brata, zdelo se mi je, da sem bogve kako velik in vse, kar sta izčebljala, sem mislil, da je otročje in neumno. Notarjevi so mi dali čevlje z ospredki iz medi.

»Mestnec!« so me zbadali nevoščljivci, jaz se pa zanje še zmenil nisem. Kadar sem bil bos, so kričali za menoj:

»Gorjan'c, je tekel po klan'c,
je padel na pukelj,
je mislil, da je štrukelj.«

Jaz sem se rodil namreč v hribih in tudi moja govorica je bila hribovska. Zato se z ravanci nikoli nisem dobro razumel. Na vas nisem zahajal, če nisem moral, kadar pa sem hlačal z očetom, ki je bil dolgin, sem svoje sovrstnike švrkal z očmi: »Sedaj nagajajte, če se upate!«

Najljubša mi je bila v tistih letih zima. Pa ne radi njene lepote, ne, ampak radi starega očeta, ki je vsako zimo prebil pri nas po dva, tudi tri mesece. Bil je že siv, nekoliko sključen, dober pa, kot bel kruh. Bosi smo mu tekli po snegu nasproti, on pa nas je ljubeznivo karal.

»Hentajte, gabrovine, na peč, na peč!«

Krivil se je pod vrečo krhljev in orehov, ki jih je prinesel le za nas tri.

Tiste mesece, ko se je v hiši mudil stari oče, smo z njim vse dni preždeli na peči. Tudi spali smo na peči. Mati se je v teh mesecih oddehnila in kar pomladila.

»Si bom vsaj ušesa ohladila« se je tolažila vselej, kadar je jelo snežiti.

Stari oče pa je prenesel vse. Obešali smo se mu na vrat, vlekli z njim kljuko in silili vanj z vprašanji, da je stežka sproti odgovarjal.

Najlepši so bili pa večeri. Materi se je smrdljivec (petrolej) smilil in šelo pozno v noč nam je prižgala luč. V somraku in pozneje v temi nismo več razločili obrazov. Oklepali smo se starega očeta in ga prosili, naj nam pove pravljico, povest. Povest smo imenovali dolgo pripovedovanje, pravljico, pa kratko in sicer tako, da nas je bilo strah. Povesti in pravljic pa je stari oče znal kar na koše.

Pozimi očeta ni bilo po ves teden. Da smo imeli kruh, podmet in medljo, je hodil drvarit. Ob sobotah se je vračal z denarjem in živežem. Tisto zimo pa, ko je bilo snega čez kolena, v hribih še več, očeta ni bilo tudi po štiri-najst dni. Takrat pa tudi stari oče ni mogel s peči, kar je bilo nam trem seveda strašno všeč. Tisto zimo nam je povedal pravljice in povesti, da smo se v njih zgubili.

Ostalo mi jih je v spominu le nekaj.

Bil je večer in tudi matere ni bilo domov. Mudila se je pri sosedovih, nič nam ni povedala zakaj, šele drugi dan nam je razodela, da so kupili fantka.

Za spanje nam ni bilo, tudi luči nismo prižgali. Peč je bila topla, saj je v njej tlel panjač, velik za vso noč.

»Oče, povejte nam kaj o strahovih,« sem ga poprosil jaz, hotel sem s tem pokazati, da me ni strah, dočim sta se France in Jaka že ob besedi strah skrčila k staremu očetu. Jaz sam sem se junačil, vendar oprezoval, če morda skozi okno ne zija vame strah. Tudi jaz sem se oklenil starega očeta.

»Pa naj bo!« je zategnil stari oče. S strehe se je utrnila ledena sveča, v veži je nekaj počilo in na potoku je nekaj zahreščalo. Niti besede nismo črhnili. Skoprneli bi bili, da ni bilo starega očeta. Ko pa je začel pripovedovati, smo se oddehnili. Zdelo se nam je, da je že njegov glas odgnal strahove.

»Veste, to se je pa zgodilo v hribih pri starem Kamnarju. Dedec je bil bogat, skopuh pa tak, da še sebi ni privoščil malice. Koliko ima njiv, še sam ni vedel, smrek bi pa nikoli ne preštel. Otrok mu Bog ni dal, najeti je moral dva hlapca. Za velikega hlapca je bil Markovčev Tone, nizko, plečato človeče, za malega hlapca pa Viktor, rekli so mu »Vektór«, najdenček, ki nikoli ni poznal ne očeta, ne matere. Našli so ga pač pred hišo v cunje zavitega, v cunjah pa listek z imenom: Viktor. Drugega nič. Viktor je bil od sile priden, Tone pa se je rad zapil.

Kamnarica je pekla vsakih štirinajst dni. Tiste dni pa ni utegnil v mlin ne Tone, ne Viktor, brez kruha pa je bila hiša že štiri dni. Bila je že noč, ko sta se Tone in Viktor vrnila z dela.

»Zakaj pa ni šel kdo v mlin? Peči bo treba,« je zagodrnjala Kamnarica.

»Ni še pozno, pa pojdi...« je menil Kamnar, ni pa hotel ukazati ne Viktorju ne Tonetu. Mlin pa je bil oddaljen več kot uro hoda po stezi skozi temen gozd.

»Straši! Kdo bi hodil ponoči?« je zarenčala Kamnarica.

»Straši?« je vprašal Viktor.

»Straši, straši!« je potrjeval Tone in se muzal, češ, le poskusi.

Tedaj pa je stopil v hišo tudi sosed, ki je površno čul razgovor.

»Straši, straši!« je potrdil tudi on.

»Mene pa le ni strah!« je rekel Viktor in že snemal naramnice za meh.

»Ne hodi!« je vikala Kamnarica.

»Naj gre!« je zarenčal Kamnar.

Tone pa je zamahnil z roko, kot bi hotel reči: »Le pojdi, te bo že minila korajža!«

Viktor pa je že zaloputnil vrata in utonil v temo.

»Jaz mu že pokažem!« je namignil Tone in tudi Kamnarju je bilo všeč. Kamnarica se je vrtela pred ognjiščem.

»Pa res, ustraši ga!« je dodal še sosed, ki je Viktorja sovražil.

»V ovčjo kožo se oblečem in ga počakam na kopišču, to jo bo ucvrl. Meh bom že pobral in ga prinesel domov.

»Dobra je ta,« je ploskal sosed in krohotal se je tudi Kamnar.

Tone se je oblekel, se je postavil na vse štiri in bil je kot medved. Renčal je, tulil in se zaganjal, da bi se ustrašil vsak.

»Ha, ha, ha!« sta se lomila od smeha sosed in Kamnar. Tone pa je zavil v temo.

Iz doline je tedaj nesel meh Viktor. Noč je bila temna, steza ozka. S težko gorjačo, ki jo je potegnil iz mlinarjeve skladovnice si je delal pot in tupal pred seboj.

V bližini kopišča je začul renčanje, hropenje, lomastenje. Obstal je in popravil meh na plečih in nategnil naramnice, da mu ne bi opletal.

»Zver bo!« si je mislil in previdno iskal stezo.

Na kopišču pa se je jela zver zaganjati vanj, tulila je, divje odskakovala, se postavljala na zadnji nogi in rohnela v Viktorja. Viktor ni mogel naprej, nazaj ni hotel.

»Kar bo, pa bo!« si je mislil, zavihtel gorjačo in lopnil. Črna gmota se je zvalila pod stezo, le zamolklo grgranje je Viktor še čul.

Ni se ozrl, obšla ga je groza. Domov je prisopihal vroč in premočen.

»Kaj pa je za božjo voljo!« je zaječal Kamnar.

»Nič! Medved je bil, ali pa volk, ne vem, na kopišču mi je zastavil pot, jaz sem ga pa lopnil, da se je zvalil pod stezo!« je bruhal iz sebe Viktor.

»Ubil si ga, za božjo voljo!« je zatulil Kamnar.

Sosed je hotel zbežati.

»Koga?« je jeknil Viktor.

»Toneta!«

Čez dobro uro so prinesli Toneta. Imel je razbito lobanjo. In ko so ga hoteli preobleči, mu ovčje kože niso mogli odstraniti. Takega, kakršen je bil, so položili na mrtvaški oder.

»Ali so Viktorja zaprli?« sem vprašal. Vedel sem že, da morilce zapirajo.

»Zakaj neki?« se je oglasil France, »saj je mislil, da je medved.«

»Zaprli so ga, potem pa oprostili.« je dodal stari oče.

»Tam na kopišču se pa še danes prikazuje medved, jaz ga nisem še videl, pač pa moj brat,« je nadaljeval, »toda, če se mu kdo približa, zgine pod stezo. Samo hropenje se čuje.«

Stisnili smo se k staremu očetu in Jaku in Francetu in meni se je zdelo, da pod oknom lomasti medved.

»Zakaj mu pa ovčje kože niso mogli sleči?« je poprašal France.

»Bož ga je kaznoval, ker se je našemil v živalsko podobo!« je razložil stari oče.

Od takrat se mi studijo maškare.

»Sedaj bomo pa zaspali,« je menil stari oče.

Mimo okna je švignila črna senca, sneg je škripal in na vasi je lajal pes. Mi pa smo se stiskali k staremu očetu in zapirali oči, da bi ne videli grozot, ki so begale okrog nas.

O, pa še in še nam je pripovedoval stari oče povesti in pravljice. Kadar se jih spomnim, pa jih povem, vendar ne tako lepo, kot jih je znal stari oče na naši peči, ki stoji in greje še danes, dočim spi stari oče v grobu.

Lofze Zupanc:

Lokvičani in polž

Blizu Suhorja je vas Lokvica. Lokvičani so silno pametni. Vsako leto si volijo novega župana; in tako ga ni možaka v vasi, ki bi ne bil že vsaj trikrat župan. Toda kakor so bili učeni, polža le niso poznali. Gredo nekoč možje k maši in zagledajo ob plotu velikanskega polža.

»Glej ga spaka, kakšna žival pa je to?« vpraša prvi. — »Roge ima, vol ni!« pravi drugi. — »Nog nima, kača ni!« ugane tretji. — »Hišo ima, pa oken ni!« zabruna četrti.

K sreči pride mimo star cigan.

»Hejohej,« so planili možaki nadenj, »črnuh, poznaš li tega spaka?«

On pa se nasmeji in jim odgovori: »Ohej, možje, to je pa polž!«

»Lej, kdo bi si mislil, polž, polž!« so ponavljali vso pot, da ne bi pozabili imenitnega imena imenitne živali.

In še danes, kadar Lokvičani česa ne vedo, pravijo: »Ti presneta reč ti, kako je čudna; tako je pa že zavita, kakor tisti onegavi polž!«

VSEVED

PO RUSKI PRAVLJICI

V.

 PREBDI VSO DOLGO .

 JE SEDEL V NA IN PREMIŠLJEVAL,
KAJ BO OB VZHODU. MU MOČNO BIJE IN IZ
 MU PADAJO . ZELO SE KESA. „JAZ I
ZAKAJ SEM UKRADEL , ZAKAJ SEM
IZMAKNIL ? SEDAJ BOM PA NA PRVEM V
GRAJSKEM !“ TAKO JE NESREČNI IN
ČAKAL V , DA SE OGLASIJO TRIJE . NI
MOGEL . ALI TUDI CARJEV IN IN NISO
MOGLI . ONI SO BILI NAMREČ UKRADLI. KO SO
V UGASNILI IN SO VSI LEGLI , SO
SE SPLAZILI V IN REKLI: „ČE JE

RES VSEVEDEN, NAS ZATOŽI IN VSI TRIJE BOMO
 NA ! JOJ, JOJ!“ IN STISKALI GLAVE VKUP TER
 PREMIŠLJEVALI VSO , KAKO BI PREKANILI.
 OB JUTRANJI PRAVI : „VESTE KAJ, JAZ SE PO
 SPLAZIM PRED . TAM NASTAVIM NA
 . ČE GLASNO , ŽE ZVEM, ALI BOMO
 JUTRI NA ALI NE.“ IN STA REKLA: „DOBRO!“
 IN JE TIHO ODPRL KUHINJSKA IN ODŠEL PO
 DO KJER JE BDEL . TAM SE JE SKLONIL
 K IN VLEKEL NA .

(Se nadaljuje.)

ZAKAJ JE OVCA MIROLJUBNA

Ko je Bog ustvaril vse živali, se je ovca pritožila: »Glej, ljubi Bogec, pomagaj mi! Obvari me pred drugimi živalmi. Ker se ne morem braniti, me vse preganja!«

In je Bog dejal: »No prav, dal ti bom take zobe kakor zverem!«

Ovca pa je odgovorila: »Ne, ne, ne maram biti podobna zverem!«

»No, pa imej strupen jezik!«

»Joj,« se prestraši ovca. »Kači bi bila podobna!«

»Kaj pa če bi ti dal roge, da bi se z njimi branila?«

Ovca je pomislila in dejala: »Veš kaj, ljubi Bogec, naj ostanem taka kot sem. Kajti če mi daš orožje, bi me morda bila volja, da bi napadala, namesto da bi se samo branila.«

In je ovca ostala pohlevna in miroljubna, ker ji Bog ni dal orožja kot drugim živalim.

10 ZAMORČKOV

10 ZAMORČKOV SE JE V SVET PODALO, DA SREČO BI ISKALO. PA SE NA PRVEM KRIZPOTU EDEN JE TAKO NAJEDEL, DA TAKOJ NA TLA SE MRTEV JE VLEGEL. ZDAJ ODŠLO JE V SVET LE ZAMORČKOV SE 9.

9 ZAMORČKOV DOLGO JE JOKALO, ZA PRVIM MOČNO ŽALOVALO. EDEN JE TAKO ZAJOKAL IN VZDIHNIL, DA DUŠO JE IZDIHNIL. PO PUŠČAVSKEM PESKU VROČEM JE POT NADALJEVALO 8.

8 ZAMORČKOV NA CVETOČO TRATO JE DOSPELO. TAM SE ENEMU TAKO LEPO JE ZDELO, DA JE DEJAL: »JAZ BOM KAR TUKAJ OSTAL.« IN KER ODPADEL SPET JE EDEN, OSTALO JE ZAMORČKOV 7.

7 ZAMORČKOV JE V GOZDU TABORILO, ZA OGENJ DRVA SKUP ZNOSILO. JE EDEN S SEKIRO TAKO DRVARIL, DA SE JE PO BUTICI UDARIL. OSTALI SO ZDAJ ZVEDELI PRETUŽNO VEST, DA OSTALO JIH JE SAMO 6.

6 ZAMORČKOV JE V GOZDU NAŠLO PANJ ČEBEL. TAM JE EDEN SMRT PREBRIDKO PRETRPEL, OSTRO ŽELO GA POSLALO JE NA DRUGI SVET. TAKO OSTALO JE ZAMORČKOV LE SE 5.

5 ZAMORČKOV ŠLO JE ČEZ GORO IN DO ŠOLE PRISLO. JE EDEN V ŠOLO STOPILO IN DEJAL: »JAZ BOM KAR TU OSTAL, BOM VELIK UČENJAK POSTAL!« IN ŽE JE V ROKE VZEL UČENE VSE PAPIRJE, OD DRUŽBE SO OSTALI 4.

4 ZAMORČKI V VODO SO SKOČILI, SE UMILI IN HLA-DILI. PA JE RIBA ENEGA POŽRLA. VSE TA ZGODBA JE TAKO POTRILA, DA SO REKLI: »JOJMENÉ, JOJMENE, ZDAJ SMO SE 3.«

3 ZAMORČKI ŠLI SO V ZVERINJAK. PA ZGRABI ENEGA MEDVED HUD IN JAK. OBJAME GA, MU STRE KOSTI — ZAMORČKA NA SVETU TEM VEČ NI. ZAMORČKA DVA ZAJOKATA: »ZDAJ SVA LE ŠE 2.«

2 ZAMORČKA NA SONCE AFRISKO STA ŠLA. TAM JE EDEN NA VROČEM SONCU ZGOREL IN KOJ NA DRUGI SVET ODESEL. JE DRUGI ZAJOKAL IN ZASTOKAL: »KAJ NAJ STORIM ZAMORČEK BEDEN, OSTAL SEM ZDAJ ŠE 1.«

1 ZAMORČEK ŽALOSTNO JE SKLONIL GLAVO, ALI KMALU SI IZMISLI PRAVO. SREČA GA ZAMORČKA ENA, PA JI PRAVI: »TI BOŠ MOJA ŽENA!« ŽIVELA STA ŠE MNO-GO LET, OTROK PA JIMA BOG JE DAL 10.

V DOLINI ČRNEGA DIAMANTA

»Mi smo pa od tam doma,
kjer se sonce ne sme hlja...«

To je pesem rudarske mladine iz Trbovelj. Obenem pa je to himna tudi vseh drugih krajev naše ožje domovine, koder kopljejo premog, kakor n. pr. v Zagorju, Hrastniku, Hudi jami pri Laškem, Št. Janžu na Dolenjskem, Kočevju, Velenju, Zabuškovi v Savinjski dolini... Največji rudnik ne le v dravski banovini, temveč v vsej naši državi pa je v Trbovljah.

Dve tri besede o Trbovljah.

Črna dolina, kakor pravimo tudi trboveljskemu okolišju, je svet zase. Dolina je podobna stisnjenemu žlebu in je dolga kakih šest kilometrov. Na eni strani jo mejita reka Sava in dvotirna zasavska železnica, na drugem koncu pa jo zapirata priljubljena Sv. Planina in Mrzlica, kamor hodijo prav radi naši izletniki.

Ves ta svet, je v osrčju križem-kražem preprežen z rovi. Prvi krti — rudarji so se zarili v te kraje že prav v začetku 19. stoletja. Od leta 1873. je vse to podzemno in nadzemno bogastvo last TPD, kakor se glase začetnice Trboveljske premogokopne družbe. Že 130. leto grabijo venomer iz podzemlja črno kurivo, pa lastniki še nimajo nikake bojazni, da bi iztrebili premogova skladišča.

Rovi — ceste v podzemlju.

V vseh naših rudnikih kopljejo premog pod zemeljskim površjem, Na Doberni, kakor se imenuje eno izmed premogovih nahajališč v trboveljski dolini, pa ga kopljejo kar na zemeljskem površju.

Ostali izkop se vrši v rovih. Ti imajo svoja posebna imena na primer: Terezija rov, Ležeči rov, Aleksandrov rov itd. Rovi, podzemeljska pota so speljana v različnih

nadstropjih, pa tudi v različne smeri. Ko bi zložil vse rove trboveljskega okrožja drugega poleg drugega, bi jih bilo, kakor sodijo poznavalci, skoro 40 kilometrov.

V tej krtovi deželi udarjajo krampi, ropočejo vozički in šklepečejo stroji od ranega jutra do poznega večera, pa tudi vso noč. Rudarji so zaposleni kar v treh delovnih razdobjih, vsak po 8 ur.

Preden se poda rudar v rov, se napoti v oblačilnico. Tam zamenja svojo dnevno obleko z delovno, ki jo nosi v rovu. Tudi po končanem delu ga najdemo najprej v oblačilnici, kamor se je vrnil ves umazan in zmučen. V topli vodi se očedi, nato se spet preobleče in hiti k svoji družini.

S torilom v globino.

V podzemlje vodi jašek. To je navpičen rov, ki je globok 60 ali še več metrov. Predolga bi bila pot, če bi rudar plezal navzdol po lestvi. Zato se poda v torilo, ki je priprava za spuščanje in dviganje in je podobna košari, viseči na debelih jeklenih žicah. Torilo upravlja poseben vozač. Ta sedi v posebnem poslopju, strojnici, na osamljenem stolu. Okrog sebe ima različne priprave. Z vzvodi, ki so podobni še najbolj avtomobilskim prestavam, spušča in dviga torilo. Pred njim je kakor hiša visoko kolo in nanj se navija žica ali odvija, če tako hoče vozač. Torila ne prevažajo samo rudarjev in obiskovalcev, temveč služijo v glavnem za dviganje vozičkov naloženih s premogom.

Podzemeljska železnica vozi brez dima.

Vsak rudar je dodeljen v določeno skupino, ki hodi skupaj na delo. Ko jih torilo odloži, dospejo najprej v rov, spočetka celo kake tri metre visok in širok. Stropi in stene so obokani in obzidani z opeko. Dozdeva se nam, kakor da smo

prišli v mogočno klet. Pod stropom svetijo žarnice in izginjajo tja v daljavo. Ob zidovih pa so napete tudi telefonske žice, po katerih je beseda v podzemlju zvezana z onimi, ki vodijo delo v pisarnah.

Na poti skozi rove moraš paziti; po tleh teče proga ozkotirne železnice. V nekaterih rovih je speljana celo trotirna proga. Po njej drče seveda le mali vagončki, nazvani hunti. Kdaj pa kdaj se moraš previdno ogniti k steni, če začuješ od daleč ropotanje prihajajočega vlaka. Kaj hitro švignejo potem mimo tebe vozički, naloženi s črnim kurivom.

»Kurjač podzemeljske železnice gotovo nima posebnih težav, kadar mu je treba naložiti kuriva v stroj,« bi menil tisti, ki ne pozna življenja v rovih pobljže. Pa ni tako! Če bi kurili lokomotive s premogom, bi dim še bolj kvaril že itak slab zrak v globokem podzemlju. Zato gonijo lokomotive v rovih elektrika, bencin ali pa stisnjen zrak.

Vsi rovi seveda niso tako prostorni, kakor smo pravkar rekli. Čim bolj gre rov h koncu, tem bolj se stiska in niža. Konci rovov tudi niso obloženi z opeko, kakor smo to opazili poprej. Te skromnejše rove imenujemo odkopne, one pa zbiralne. Zbiralni rovi služijo le za zbiranje in odvajanje premoga.

Pravo rudarsko delo pa se začneja v odkopnih rovih.

Kako neki izgleda rudarsko delo? Pridne roke so pravkar odkrile novo premogovo žilo. Pri luči rudarskih svetilk opaziš, kako jim žare oči od veselja.

»Kako debel sklad premoga imate pred seboj?« se zanima obiskovalec.

Prijazno tolmači izkušen rudar, ki že dolga leta služi kruh pod zemljo: »Menim, da bo ta črna žila visoka kakih dvanajst metrov. Toliko merijo skoraj vse plasti, ki jih najdemo v naših revirjih. Naš trboveljski rudnik je ravno zaradi izdatnih žil poznan in cenjen po vsem rudarskem svetu. V drugih rudnikih namreč nimajo takih bogatih skladov. Plasti so debele drugod največ do osem metrov. V mnogih premogokopih pa so plasti mnogo, mnogo tanjše, da celo le kakega pol metra. Take rudnike štejemo med slabše.«

Rudarji - tesarji.

Najina nadaljnja beseda zamre ob trušču krampov in lopat, ki se grabežljivo zajedajo v mrko steno. Črni kosi se krušijo in padajo na tla. Delavci jih odmetavajo na tresalne drče. To so posebne naprave, po katerih drče nalomljeni premogovi kosi skozi odkopne rove. Tako jih pritresejo do vozičkov, ki stoje že na razširjenem delu rova, od tam pa jih spravljajo po zbiralnih rovih na dan.

Izkopavanja ne vrše samo s krampi. Razen ročnega izkopa poznajo tudi strojne pripomočke. Za strojni izkop rabijo razne zasekavalne priprave in strojna kladiva. To so orjaški svedri, ki grizejo in sikajo v črne stene, da se dragocena ruda v velikih kosih lušči na tla. Na mestu, kjer je še pred kratkim domovala skozi tisočletja premogova plast, je nastal sedaj prazen prostor, zato je treba vnetim kopačem velike previdnosti. Prazen rov bi se znal zrušiti na njihove glave in vso skupino bi pokopala sproščena zemlja. Da ne pride do nesreče, oblagajo sproti stropu in stene z lesom. Za opornike jim služijo drobnejši smrekovi hlodi, ki jih imenujejo jamski les. Skoraj na vsak četrt metra postavljajo take opornike. Tesarska dela opravljajo rudarji kar sami. Vsak izkušen rudar mora biti večč tudi tesarskega dela, zato spada tesarska sekira k najpotrebnejšim rudarjevim pripomočkom.

V svitu rudarskih svetilk.

Najtežje je delo v odkopnih rovih. Opravljajo ga pri svitu ročnih rudarskih svetilk. Te so prav posebne vrste. Podobne so še najbolj majhnim stolpičem ali

Rudarji nakladajo premog na „hunte“

še bolj morskim svetilnikom. V spodnjem delu je škatla za bencin, srednji del je zavarovan z debelim in prav močnim steklenim plaščem, zgornji del pa tvori visok mrežast klobuk. Ta varuje plamenu izhod iz luči, kajti bilo bi usodno, če bi uhajal iz svetilke plamen. Iz premogovih razpokline uide kdaj pa kdaj treskavi plin, silno nevarna razstrelna zmes, ki se zelo, zelo hitro vname. Če se vname treskavi plin, nastane močan pok, zračni pritisk pa odnese vse, kar je v bližini. Puh pa omami ali celo ubije rudarje v bližini.

O takih nesrečah, ki se dogajajo v podzemnih rovih, čitamo v dnevnem časopisu večkrat. Res, strašne so te nepričakovane nezgode, ki jim le redki uidejo. Grabežljiva smrt pograbi navadno vsakogar, kdor je tisti čas na delu v rovu. Rudar mora biti vedno pripravljen na najhujše in zato je znan že iz davnih dni pregovor: »Rudar nosi mrtvaško srajco.« Ne ve niti dneva niti ure, kdaj ga bo iztrgala smrt iz objema družine in svojcev. In ta zavest stalne nevarnosti, daje rudarskemu poklicu še prav posebno resnost.

Bergmandelj — zli duh v podzemlju.

Zares! Hudo je v podzemlju takrat, kadar nagaja — bergmandelj..., ki je sicer le pravljica osebna, nastala v domišljiji rudarjev. Bergmandelju pripisujejo vse nevšečnosti, težave in nesreče v rovih.

Rudarji imajo pri delu obilo ovir. V mnogih rovih pritiska visoka vročina, čisto po 34 stopinje Celzija, da celo po štirideset in še več stopinj. Ko bi sedel v taki toplini prekrizanih rok, bi se potil in tarnal, kaj pa šele rudar, ki mora v takem vzdušju opravljati še težko delo. Zato je ves znojen..., saj ga duši razen vročine tudi zrak, ves zatohel in vlažen. Rudarji odvržejo s sebe sukniče in srajce, in do pasu goli vihte krampe in lopate.

Plini, ki uhajajo iz premogovih plasti so med najhujšimi sovražniki rudarjev. Kvarijo zrak tako močno, da ne zdržiš dolgo v skvarjenem zračnem mešanju. Zato je treba dovajati v rov sveži zrak. Tega pošiljajo z zemeljskega površja, kjer so nameščene posebne priprave za črpanje in potiskanje zraka v podzemlje. Delo

opravljajo stroji, v kompresorjih, kakor imenujemo tovrstne naprave, rudarji pa jim pravijo tudi »pumpenhaus«. To so resnična pljuča vseh tistih, ki so na delu v zemeljskih globinah. Pri kompresorjih so dobro vidne velike zajemalke, ki stalno hlipajo sveži zrak in ga z močnim pritiskom tlačijo v rove. Kaj bi se zgodilo, ko bi te naprave odpovedale?... Bergmandelj bi se spet grohotal od veselja in njegov glas bi odmeval strahotno v podzemnih globinah.

Podzemeljske praznine maše s kamenjem.

V rudnikih venomer kopljejo in rudo izvažajo; zato nastajajo praznine. Zgodilo se bo, da bo ves ta svet velika praznina, površje pa se bo začelo rušiti in udirati.

Pa imajo tudi proti tem, kakor se veda tudi proti vsem drugim predvidenim nevarnostim in zaprekam potrebno obrambo. Kadar je nastala kje v podzemlju prevelika votlina, pa jo »zaplombirajo«, kakor to napravi tudi zobozdravnik z votlim zobom. TPD ima v ta namen pri Sv. Neži, na prijaznem hribčku nad trboveljskim žlebom, lasten kamnolom. Od tam je speljana v dolino žičnica. Ta pritegne pozornost vsakega novega obiskovalca. Visoko v zraku plavajo košare sem in tja. Kamenje, naloženo v košarah, razkladajo v vagončke, ki jih potegnejo nato v podzemlje. Prostore, kjer je še pred kratkim domoval skozi tisočletja premog, nato založe s kamenjem in tako odstranijo nevarnost, da bi se površje pogreznilo.

Na suhi in mokri separaciji ter v skladišču.

Iz Trbovelj vodi več kilometrov dolg podzemeljski rov, imenovan zbiralni, prav do železniške proge nad savsko sotesko. Tam je nameščena separacija, kakor se imenuje čistilnica in pralnica za premog. Separacijo ugledaš iz vlaka malo poprej, preden zapelje vlak iz zidanmoške strani na trboveljsko postajo. O teh napravah bi se dalo še obilo povedati, za nas pa zadostuje, če vemo, da dele tu v suhi separaciji premog po razsežnosti v različne vrste. Če ima nad 100 milimetrov višine ga nazivajo premog kosovec. Drobnejših vrst pa je več in so znane pod imeni:

srednji premog, kockovec, orhovec in zdrob.

V mokri separaciji pa izpirajo premog z ločilnimi stroji. Pri tem rabijo seveda vodo, premog pa suše nato na velikih rešetih.

Poleg separacije so ogromna skladišča premoga, ki je prišel že iz separacije. Posebni stroji, pravimo jim tekoči trak, ga izvlečejo iz doline na hrib, in ga potisnejo nato v skoro kilometer dolge žlebove. Tudi te vidiš dobro iz vlaka. V žlebovih ga razdele v posamezne vrste, nato ga pa spuščajo po bregu navzdol. V skladišču brez strehe čakajo zdaj za prodajo pripravljene skladi črne rude ugodnih časov: naročil. Nato bodo razvozili premog v svet, da bo opravljal najrazličnejša dela: vozil bo železnice, gonil bo ladje, grel različne stroje, morda pa nam bo skuhal kosilo ali pa segrel sobo.

Svet zaslužka in pomanjkanja.

Kakor je pogled na ogromne gore v skladišču zanimiv, tako pa ni prav nič razveseljiv. Slabo znamenje je to, če so kopicice preveč visoke. Rudarji in njih družine jih niso nič kaj veseli. Kajti takrat premog ne gre v denar, kakor si to žele oni, ki jim daje izkopavanje črnega diamanta zaslužek. In prav poslednja leta trpe mnoge rudarske družine hudo pomanjkanje prav zato, ker so se ustaviła naročila pri TPD. Preveč je namreč v naši zemlji premogovih rudnikov. In zato trpe tudi Trbovlje, pa čeprav imajo med vsemi rudokopi najboljši premog.

Letošnja zima, ki nima prav nič zimskega na sebi, pa je še posebej hud udarec za vso tisočglavo rudarsko naselbino. Saj, če trpi pomanjkanje rudar, nima zaslužka niti trgovec, niti obrtnik, niti kmet, ki prodajajo življenjske potrebščine.

Polnagi delavci v rudniku

Vrtalno kladivo v globokem podzemlju

Poganja ga stisnjeni zrak iz kompresorja. Kladivo tolče v črno steno s silo 7 atmosfer. Ko zorta primerno luknjo, vložijo vanjo strelivo (titanit), ki premogov sklad razžene in se nato po več kubičnih metrov premoga zruši od stene.

Žleb v ospredju slike je tresalna drča. Nalomljeni premog drči po žlebovih do vozičkov — huntov. Ta slika je posneta 80 metrov pod zemeljskim površjem, koder je vročina 34 stopinj Celzija. Prizor je fotografiran seveda s pomočjo magnezijeve luči, ki omogoča posnetke tudi v temi.

VLADO KLEMENČIČ:

Ilustriral M. Gaspari

PRLEŠKA GOSTIJA

Nikjer na Slovenskem ne zavzemajo ženitovanjski običaji takega obsega kakor v Prlekiji. Ohranili so se skoro do danes. Prlek, prebivalec vzhodnega dela Slovenskih goric in Murskega polja, se rad drži narodnih običajev, ki izvirajo iz sivih davnin, celo iz poganskih časov. Že po naravi veseljak, ne zamudi nobene prilike, da se razveseli, bodisi pri krstu, poroki ali sedmini.

Že mnogi pesniki, domači in tuji so opevali deželo prleško, njene vinograde, njene klopotce, njene hišice in ljudi, njeno trpljenje in veselje. Tudi trpljenje in siromaštvo je tu doma, pa Prlek vse take reči rad odrine s šalo in dobrovoljnim nasmehom, češ: »Tako je pač na svetu — pa si rajši gučimo kaj drugega.«

Razne šege in navade teh krajev nam precej natanko opisuje rajni župnik velikonedeljski Peter Skuhala v »Povestih in popevkah«. Pisane so v narečju. V naslednjem podajam nekatere ženitovanjske običaje v književnem jeziku.

Pozavščina, fanta, ki vabita na gostijo (ženitovanje), prideta v vas. S seboj imata boben, trompeto, zvonček in pištolo. Sredi vasi začneta skakati, plesati, bobnati, trom-

petati in zvončkljati. Ko prideta do hiše, kjer nameravata pozavati, t. j. vabiti na gostijo, ustrelita iz pištol. Pred durmi se jima šele razveže jezik. Eden začne tako: »Naš mladi ženin in nevesta sta naju poslala k vam. Že od ranega jutra hodiva, pa še nisva jedla ne pila. Hodila sva po zeleni trati, do kolena po blati, zdaj sva prišla tja, kamor sva se namenila. Kaj pa vi rečete oče, sva prišla prav?«

»Bog zna, kam sta bila namenjena?«

»Tja bi rada prišla, kjer zarana sonce dol gre, zvečer pa gor.«

»Potem pa že nista prav prišla, pri nas sonce ne hodi ne gor ne dol.«

»To pa se lahko prepričava, samo odprite nama duri. Aha, prav sva prišla, prav, Drašek. Poglej, da ima izba štiri kote, v petem pa je peč — tako so nama doma pravili.«

Zdaj šele začneta pozavščina razkladati svojo učenost: »Naš mladi ženin in nevesta sta naju poslala, da bi vas pozvala na gostijo. Gostijo bomo služili (imeli) tisti četrtek po petku, tja do petka bomo jedli in pili.

Že štirinajst dni vino v pivnico kotalijo. Ampak en polovnjak se jim je ponesrečil. Po stopnicah jim je ušel, pa se vam je cel razletel. Gor po stropu je vino teklo, toliko pa ga je le še ostalo, da smo napolnili pet polžjih lupin.

Le jesti, jesti bomo imeli! Zenske že štirinajst dni eno sinico skubijo. Poln listjak je že perja. Pa kakšnega prašiča smo zaklali! Po vsem hlevu ga je dekla iskala, slednjo betvo slamice je s šibnato metlo prevrgla, dokler ga ni, zasukanega v pajčevini, v nekem kotu zagledala. Slanina je bila tako težka, da se nam je vože (vrv) utrgalo, ko smo jo po vitlju na hišo vlekli.

Padla je dol, pa je predrila troje dilnic, dokler ni na pajčevini obvisela.«

Tako in podobno vabita pozavščina na gostijo. Hišni oča jima ponudi jesti in piti, nato se na smešen način poslovita ter gresta drugih pozavat. Povsod uganjata šale in burke.

Štirinajst dni vabita pozavščina na gostijo. Ko vsi povabljeni zagotovo vedo, da se poroka ne bo razvrgla, prinesejo ženinu in nevesti svoje darove: ta purana, oni kokote z golimi šinjaki (vratovi), tretji

Drugi dan zarana zasvirajo igrci, znamenje, da je ženin blizu. Pri nevestinem domu je vse zaklenjeno, žive duše ni videti, samo »čevljar« sedi na pragu, široke hlače ima oblečene, telovnik, pa staro »čoho« (obleko, tkano iz ovčje volne), na glavi ima star širok klobuk, čevlje ima prevezane z motvozom. Pri sebi ima smolo, kos ilovice, šilo, nož, kladivo in vse, kar čevljarji rabijo. Na kolenih ima star čevljev, v levi roki konec drete, z braninim zobom zabada v čevljev.

race, goske, kokoši. Nekateri prinesejo svinjskega mesa iz tunke (zaseke), zabele, moke, vrhnja (smetane), sira itd.

Tri dni pred zdavanjem (poroko) pride kaka imenitna kuharica in pričnejo se pripravice za pojedino, ki traja tri dni ali še več.

Tisti večer pred poroko pridejo igrci (godci) pred ženinov dom in mu zaigrajo podoknico. Ženin je ta večer zelo zamišljen, saj jemlje slovo od fantovstva. Tudi pri nevesti je tisti večer dosti skrbi. Opletalka kodra nevesti in svatovcam lase. Če se začne nevesta držati na jok, so hitro vsi pri njej, da jo tolažijo.

»Dobro jutro, Šimen!« ga pozdravi ženinov starešina, »imate kaj dosti dela?«

»Kaj vas briga moje delo!«

»No, no, Šimen, ne bodite tako hitro v ognju! Delo imam za vas, silno delo.«

»Kaj je meni za vaše delo, še svojega ne morem dokončati.«

»Pa vam bomo dobro plačali. Ne bomo gledali na enega ali dva tolarja.«

»Torej kakšno delo vas tako peče?«

»Ženina vozimo, pa se mu je pojdoč (medpotoma) čevljev razpočil, tak pa vendar ne more pred svojo nevesto.«

»To je slabo znamenje, ne kaže na srečo. Če je že tako, pa ga sezujte.«

»Zunaj ga ne bomo sezivali, se nam še prehladi, hodimo v hišo!«

»V hišo pa že ne!«

»Zakaj pa ne?«

»V hiši moja žena muhe lovi. Če odpremo, ji katera uide.«

»Kje pa so vaši ljudje? Saj nikogar ni, kakor da bi vse pomrlo.«

»Vsi so odšli boba plet, do mraka ne bo nobenega domov.«

»Vi pa imate rani bob.«

»To pa že, to! Vi pa menda letošnjega niti želi niste, kali?«

»Ali ste ga vi že?«

»Kdaj že!«

»Znate kaj katekizma?«

»Več že kakor vi!«

»Pa nam povejte, kaj je katekizem?«

»Katekizem je tista knjiga, ki jo deca v šolo nosijo, odrasle pa naj bo sram, da ne vedo, kaj je v njej!«

»Dobro. Koliko je pa Bogov?«

»Tu in tam, pa povsod eden.«

»Kdaj je pa Bog majhen bil?«

»Ko je robačo (srajco) nosil.«

»Zakaj je Bog majhen bil?«

»Ker je hotel kot človek na svet priti, človek pa pride majhen na svet.«

»Ho, že lani!«

»Prismoda, budalo!«

»Kaj, jaz prismoda in budalo? Da bi vas...« in čevljar vrže čevelj med ljudi ter odbeži.

Starešina stopi pred dveri pa reče: »Krščanski ljudje, odprite nam. Mi smo prišli od daleč pa smo že lačni in žejni.«

Nato se začuje od znotraj glas: »Kdo pa tako rogovili okoli naše poštene hiše?«

»Mi smo tisti, ki imamo takšno stvar, ki je vaši nevesti par. Le odprite nam, pa boste videli!«

»Le počasi! Odkod ste?«

»Iz Polžje vasi, kjer se sam med cedi.«

»Kam ste namenjeni?«

»K vam smo se zagnali.«

»Pa ste krščeni?«

»Kdo je zmeril, kako daleč je od nebes do pekla?«

»Lucifer, ko je iz nebes v pekel letel.«

»Kaj peče brez ognja?«

»Vaša kosmata vest, ki nas noter ne pustite.«

»No, znate pa res nekaj, ali povejte nam, kaj bi prav za prav radi?«

»Tisto stvar, ki je našemu ženinu par.«

»Takšne stvari mi nimamo!«

»Lažetel!«

Še dolgo traja besedni dvoboj, Nazadnje jih le pustijo v hišo, pa tudi tukaj je še mnogo opravka, preden najdejo pravo nevesto.

Nato zajtrkujejo. Po zajtrku dobe gostje od svatevc šopke. Ko so vozovi pripravljeni, posedejo gostje nanje in se od-

peljejo k fari. Vozovi in konji so okrašeni z zelenjem, cvetjem in pisanimi trakovi. Okrog cerkve pričakuje svate množica ljudstva. Mladi svet, posebno dekleta, prerešajo goste vsakega posebej, najbolj pa ženina in nevesto. Vsak ima kako napako: ta je pregizdavo oblečena, ona presiromašno, ta je prekuštrava (preveč nakodrana), oni ne pristojata venec itd. Igrci stopijo z voza in zaigrajo. Svati gredo v cerkev

Cerkovnik pozvoni, maša se prične. Pred poroko gredo svati okoli oltarja in darujejo.

Po poroki sedejo zopet na vozove, pa hajd proti domu. Na domačem pragu stoji mati, v rokah drži kolač kruha in nož. Nevesta stopi prva k materi. Mati jo objame in ji da kruh pa nož. Nevesta načne kolač — znamenje, da bo odslej tu ona gospodinja.

V praznično pripravljene hiši se začne pojedina. Pozavščina strežeta.

Proti večeru se pripeljejo gospod učitelj, župnik in kaplan. Zdaj se šele prične pravo veselje. Gospodje so bolj učeni, vajeni pridigati in učiti deco, pa tako lepo napijajo snahi, ženinu, očetu, materi, staršim in posnehaljam, kakor znajo to

samo oni. Dolgo v noč popeva svatovska družba lepe narodne pesmi, da »leti hrum po vsej hiši«.

Ko se pomakne kazalec proti polnoči se začne ples z »bosmani«. (Bosman je na poseben način pripravljena štruca iz bele moke.) Pri tej priliki se čujejo cele litanije, koliko dela je bilo treba, preden je bil »bosman« pečen, pričenski z oranjem na njivi.

Zdaj se gospoda poslovijo, pa tudi nekateri mlajši možaki izginejo v temo. Kam so šli? Krast.

To je imeniten posel. Kradejo kola, sani, komate in druge reči, pa le pri tistih, ki so na gostiji. Drugi dan je dražba ukradenih predmetov. Vsak mora odkupiti svojo reč s srebrnimi ali zlatimi penazi (denarji): z narezano repo ali pa mrkvico (korenjem). Svoje reči pa si mora vsak sam domov spraviti.

Še druge norčije uganjajo, da jim ni dolgčas, saj traja gostija po več dni.

Prvo nedeljo po gostiji »se služijo ostanki«. Snaha sedaj ne sedi več pri mizi, ona sedaj streže, kakor se gospodinji spodobi.

MLADI SMUČAR

Iz ljubljanske megle nas popelje vlak na Gorenjsko, kjer se radujemo najlepšega zimskega sončnega vremena. Ves čas med vožnjo uživamo lep razgled na močno zasnežene gore, dokler ne izstopimo na naši zadnji obmejni postajici Rateče-Planica.

Pot nas vodi v našo najlepšo gorsko dolino, ki jo čuva mogočni gorski orjak Jalovec, krona naše Planice.

Planica je zaslovela po vsem svetu, ker so se vršile tu na veleskakanici slavne tekme. Na teh tekmah so dosegli svetovni skakalci skoraj 100-meterske skoke. Na prvi mednarodni tekmi je skočil Norvežan Birger Ruud 92 m brez padca. Na drugi tekmi, ki se je vršila lansko leto, je pa njegov rojak Andersen dosegel svetovni skok (98 m). Tudi naši domači skakalci so pokazali prav lepe uspehe, če pomislimo,

da je Šrnel Bogo dosegel največji jugoslovanski uspeh; skočil je 72 m. Ogromna množica je prihitela iz vseh krajev ter občudovala junake zraka. Ti so plavali daleč in globoko, povsem kakor ptice, tako da je gledalcem kar zastajal dih ob pogledu na nje. Takí skoki zahtevajo od tekmovalca zdravja, poguma, sposobnosti in znanja. Mogoči so samo na velikih in pravilno zgrajenih skakalnicah. S tako letalnico se moremo ponašati samo mi. Letos so to veleskakanico še izpopolnili. Naredili so nov most, podaljšali zalet in razširili doskočišče. Tako je postala ta skakalnica pravicata letalnica, kajti na njej bodo mogoči poleti preko 100 m. Zgradili so visok opazovalni stolp za sodnike, fotografe, poročevalce in za objavo dolžine skokov.

Mogoče ste že sami videli skakalne tekme, poslušali njih prenos po radiu ali pa vsaj čitali o njih. Naj vam za boljše razumevanje omenim na kratko, kako se vrše skakalne tekme in kako se ocenijo uspehi.

Za skakalne tekme je treba mnogo priprav. Za oboje skrbi vodstvo tekme, ki razdeli delo med svoje pomočnike. Nadzorniki skrbе, da je zalet, most, doskočišče in iztek ves čas v redu. Na doskočišču mora biti izmerjen vsak meter in na obeh straneh doskočišča označen s številkami. Po vsakem padcu nastale jame takoj zasujejo in izravnavajo. Reditelji skrbе, da so gledalci dovolj oddaljeni, ker mora biti iztek prost.

Napovedovalec javi občinstvu ime skakalca, ki pride na vrsto. Na dano znamenje vodje smukne skakalec z nastopnega mesta. Sodniki natančno zasledujejo potek skoka. Vse mora biti dovršeno: zalet, odziv, let, doskok, prehod k izteku in iztek do hipa, ko se skakalec pripravlja za zavor. Dolžino skoka izmerijo v ta namen postavljeni merilci skokov, ki stoje na obeh straneh doskočišča. Zapismikarji vse skrbno zabeležijo. Naloga sodnikov je zelo odgovorna, ker morajo presoditi dolžino in izvedbo skoka ter oceniti tekmovalca.

Mladi zmagovalac.
Učenec 2. razr., Poldo Janes iz Mojstrane

Ocenijo ga po točkah. Ako tekmovalc pade in če napravi pri skoku še druge napake, ki kvarijo lep slog (slaba drža telesa, smuči itd.), potem pa se mu odbije za vsako napako določeno število točk. Vsak tekmovalc skoči večkrat in si lahko z dolgimi lepimi skoki pridobi veliko točk. Kdor doseže najdaljše in najlepše skoke brez padca, je zmagovalc. (Skok brez padca je skok, pri katerem prileti tekmovalc v polnem ravnovesju čez prehod k izteku v iztek sam, ne da bi se z rokami dotaknil snega ali pa smučk.)

Poleg obnovljene in povečane velike skakalnice, na kateri bodo mogoči skoki preko 100 m, so zgradili v letošnji zimi še dve drugi; malo za 25 m in srednjo, za 65 m. Obe skakalnici sta namenjeni mednarodni smuški šoli, ki je bila otvorena letos v Planici. Šola bo stalna, v kclikor bodo to dopuščale ugodne snežne razmere. Razdeljena bo v začetniški, nadaljevalni tečaj in v tečaj za izvežbane skakalce. Mladinski tečaj pa bo namenjen šolski mladini stari nad 13 let. Ni se vam treba čuditi tej nizki starostni dobi ako pomislite, da je tudi njih stalni učitelj, vadiatelj šele mladenič 20-ih let.

Ta mladi Norvežan, Oedegaard po imenu, je pravi ptič, kakor tudi vsi njegovi mladi sorojaki — severnjaki, ki so kljub mladim letom postali svetovno znani skakalci, ker »letajo« pač že od mladih let po zraku.

Ali z Norvežani že hudo tekmujejo dobri skakalci drugih narodov, kakor Švedi, Finci in v zadnjem času tudi Nemci. Saj je smučanje postal marsikje narodni sport, ki ga goji mlado in staro.

Letos marca meseca jih bomo gotovo zopet videli v Planici, kjer se bodo vršile III. mednarodne skakalne tekme. Občudovali pa bomo tudi napredek naših domačih fantov, ki so zastopali v Nemčiji na zimski olimpijadi barve naše domovine. Letošnje neugodne zimske razmere so jim dopuščale pripravljalne vaje le na »poključki« skakalnici. Kljub temu so storili svojo dolžnost ter se častno borili v Garmisch-Partenkirchenu za čim boljši uspeh.

Te dni so se vrnili iz tujine. Pozdravljamo jih v nadi, da bodo v bodoče dvignili ta naš narodni šport do stopnje, ki mu pripada. Zato bo skrbela naša nova »planiška« skakalna šola.

Že danes imamo, posebno na Gorenjskem, mnogo junaških palčkov poskakalčkov, ki posnemajo velike ptiče. Le poglejte Janeza iz Mojstrane, mladega zmagovalca na mladinskih tekmah. S kakšnim veseljem nese svoje preproste smuči, zraven si pa misli: »Ko bomo pa kedaj dorasli, kupili bomo boljši les, ko bodo drugi krave pasli, skakali bomo mj zares!« — Smuk!

Velika skakalnica v Planici

KAKO PRI NAS TEPEŽKAMO

»Otročje« je naš otroški praznik v decembru. Ponekod mu pravijo »tepežnica«, drugod »šapavica«, pri nas v Podpeci je pa znan pod imenom »otročje«. Pred »otročjem« smo se razkropili po gozdu, da smo si urezali pripravnih brezovk. Nekaterim je pa prinesel sv. Miklavž poleg drugih darov tudi pošteno veliko šibo. Ti seveda niso imeli take brige. Na »otročje« je bil že zarana velik hrup in pajdar v kuhinji in veži pa tudi okoli hiše. Zgodnji tepežniki pa so skušali odpreti zaklenjena vrata in butali ob nje. Ropot in hrup nas je predramil iz sladkega spanja. Vstali smo in otepli starše še na postelji, ker to je veliko več vredno, kakor če bi čakali, da vstanejo.

Rešte se, rešte se,
k novemu letu,
da zdravi no veseli
h gnadi božji,
da bi dolgo živeli
pa v nebesa prišli.

Tako smo jim voščili in čakali, da so oče počasi odprli denarnico in dali vsakemu kak dar. K sosedu smo še smeli iti, drugam pa ne.

Prepozno pa ne sme priti nobeden. Temu groze, da ga bodo v peč vrgli.

Rudolf Pečovnik,
nar. šola v Podpeci pri Prevaljah.

MARIBOR — OBMEJNI STRAŽAR

Zmagovito dviga se ob Dravi Maribor, severni naš stražar, in o hrabrosti nam priča, slavi, Maribor prostosti nas čuvar.

Spi slovenski Maribor in sanja o preteklosti, ko gospoduje nemški orel in Slovenec klanja glavo, ko ga tujec zaničuje.

Zdramj Maribor se in globoko si oddahne, ko zazna, da bile to so sanje. Hrabro stisne roko in ozre se na sinove mile.

Na sinove matere slovenske in pove besede jasno te-le:
»Naj nakane še tako peklenske bodo tujcev, nam ne bodo vzele

hrabrosti in ne poguma zvesto ped braniti zadnjo domovino. Hrabrih še Malgajev mi imamo, Maistrov vedno plava duh nad nami.«

KOLINE

Butalski je župan Zalaznik zaklati mislil svojega prašička. Pripeljal za domači praznik iz vinograda je sodček cvička.

Povabil znance je, sorodnike in pa prijatelje na pojedino: »Oj pridite, vas prosim, na koline, saj pilj bomo samo dobro vino.«

Mesarjem zjutraj dal je piti, in vino stopilo jim je v glavó. Ko prišli v hlev so klat prašička, jim ta ušel pod milo je nebó.

Ker so za hlevom bile temne gošče, odkuri tja jo naše práse. Zaman iskali ga mesarji so, hoteč iz njega delati klobáse.

Povabljeni prišli so na gostijo, Zalaznik mogel jim postreči ni z ničemer. [mer.

Odšli so jezni nanj: »Potegnil nas je ta [teliček«. A v gošči zadovoljno krulil rešen je [prašiček.

Zvonko Kračun, dijak iz Maribora.

MUCKA

Doma imamo lepo mucko, lani se je k nam pritepla in ponižno nam je rekla: »Sprejmite me ubogo mucko, še nisem zajtrkovala. Me sprejmete? Da? Lepa hvala!« In od tedaj živi pri nas, zelo je pridna ves ta čas. Lepo na peč se vsede in pridno prede.

Jagodic Jože,
nar. šola na Prulah — Ljubljana.

REJA ANGORSKEGA KUNCA!

Seznani smo se z angorskim kuncem že v 4. številki »Našega roda«. Prijavilo se je večje število navdušenih mladih rejcev, katerim smo poslali podrobna navodila v obliki male knjižice. Tudi na tem mestu podamo navodila za rejo angorskega kunca.

Vsak začetnik izprašuje, kako naj prične rejo? Najlažje je pričeti z rejo mladičev, ki so najcenejši. Kje se dobe mladiči, Vam sporoči Zveza društev rejcev malih živali v Ljubljani, Karunova ulica 10. Najbolje je kupiti dve samici in enega samca, ki naj bo iz drugega gnezda, da ne bo preveč v sorodu s samicama. Dva meseca stari mladiči se plačujejo danes po 20 Din komad. Vse tri živalce imamo v posameznih kletkah, ločeno vsako zase in jih lepo oskrbujemo z razno krmo, kot: mrvo ali otavo, zeleno travo, regratom in deteljo, razno vrtno zelenjavo, pa tudi z ovsem in koruzo. Nevarno pa je preveč krmiti z ene vrste zelenjavo večkrat zaporedoma. Pri vsej krmi ne sme v kletki nikoli manjkati seno in voda.

Pri angorskih kuncih nič ne nastiljamo, ker se stelja rada prime volne. Tudi tla v kletki imajo nekateri rejci tako urejena, da je mesto letov, zadnji del tal iz okvira z mrežo, da lahko odpadki takoj odpadejo skozi mrežo na spodnje dno. Seno dajemo angorskim kuncem v jasli, ki so pritrjene na steni ali na vrticah, oves in vodo pa v nalašč za to prirejene lončene skledice, ki se ne morejo prevrniti. Naše živalce krmimo redno dvakrat na dan, zjutraj in zvečer.

Že od tretjega meseca starosti nadalje jih moramo česati najmanj enkrat na teden, za kar uporabljamo navaden močan glavnik z bolj redkimi zobmi. Česati moramo zaradi tega, da se mehka volna preveč ne razmrši in sprime v zvitke, katere je treba potem odstrižiti in vreči proč. Najprej z rahlim česanjem odstranimo smeti, ki so se nabrale v kožuho. Nato česamo živalce po dolgem in počez; kar nam ostane na glavniku volne, jo spravimo. Več o nadaljnji reji pa prihodnjic.

Sedaj pa še o vprašanju, ki smo ga zastavili v zadnji številki »Našega roda«. Prijeli smo vsakovrstne rešitve, ki so bile vse prej kot ugodne za uboge butalske peteline. Večina naših mladih dopisnikov jim je želela smrt in peko v loncu, nekateri so predlagali vsak večer petelinom kljune zavezati ali pa okna zastreti, da ne bi petelini videli belega dne. Nekdo je predlagal celo, naj se petelinom premakne ura za pet ur nazaj (zdi se, da se petelini že na ure razumejo). Ne to ne ono ne odgovarja, pač pa je rešitev sledeča: V kurničah so postavili Butalci kokošje grede čisto pod strop, da so živali lahko samo sedele, stati pa niso mogle. Petelini pa imajo to navado, preden zapojo zjutraj, da vstanejo, se pretegnejo, zaprhutajo s krili in zapojo. V tem slučaju pa tega niso mogli storiti, ker jim je branil strop, da bi se lahko vzdignili ter so morali pričakati svetlega jutra, ko so lahko zleteli na tla in se tam po mili volji nakikirikali. — Pravih rešitev ni bilo nobenih, vendar priznamo prvo nagrado, to je našega kužka volčjaka Poharju Vojku iz Radeč, ki je napravil prav čedno pesemco, naslovljeno na Butalske peteline.

Da napravimo veselje našim tovarišem, ki se žele udejstvovati v reji angorskih kunccev in si ne morejo nabaviti živali, bomo razdelili tri pare mladih angorskih kunccev med one naše dopisnike in naročnike »Našega roda«, ki pošljejo naši šoli Šenkovi turzi pravičen odgovor na sledeče vprašanje:

Majhen sem in droben,
zraven pa še plah,
čudim se, če koga
pred menoj je strah.

Rad na sonce hodim,
mušce lovim,
če pa dahne vetrič,
v luknjico zbežim.

ŠENKOVTURNŠKI REJCI MALIH ŽIVALI

Cicibanus Coprianus

1. Cicibančki - športniki uganite: na kateri nogi stoji narisani nogometas, na levi ali na desni?

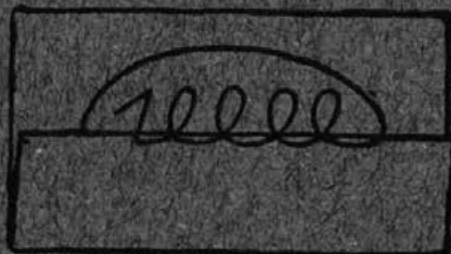
2. Kako narišemo pravilno grablje? No, pa vam bom povedal takoj rešitev. Kak Ciciban bo narisal grablje nekako takole:

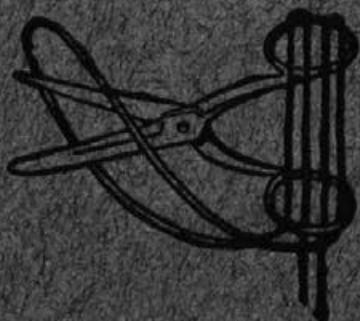
Toda na ravni ploskvi moreš narisati na ta način samo nekako metlico, križalo ali vile. Iz slike nastanejo prave grablje šele tedaj, ako upogoaš papir po črti od točke a do b pravokotno. Kar poskusite in se prepričajte!

REŠITEV UGANK IZ CICIBANUS - COPRIANUS v 4. ŠT. »NABEGA KODA«

Rešitev: Število 10000 v krogu z obo potezo napišem na prepognjen kos papirja tako, da gredo vijuge čez vrhno polovico papirja in v krogu na levo stran. Papir razgrem in podaljšam krog do izhodiščne točke na desni strani. Uganka je rešena.

Rešitev: Copetnijo s škarjami rolamo takole:

Rešitev 2. uganke: Spustite kocko a izmed palca in kazalca, da pade v pehar, a hitro poprimate za kocko b. Pazite pri tem na hitrost, spretnost in navpično držanje kocke.

Rešitev računskih naloge:

$$9 + 8 + 7 + 6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1 = 45$$

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 = 45$$

$$8 + 6 + 4 + 1 + 9 + 7 + 5 + 3 + 2 = 45$$

Odstevanje prične na desnem koncu druge vrste pri številu 9 n. pr.: 9 in 2 je 11, ostane 1 in 8 je 9 in 3 je 12 itd. Kakor vidite, so v tretji vrsti vsa števila od 1 do 9, kakor so v prvi in drugi vrsti, samo v drugem redu.

Grlica

Izšla je prelepa zbirka mladinskih pesmi pod imenom »Grlica«. Knjiga obsega 240 strani pesmi (not), ki jih je nad 200. Od teh tretjina slovenskih, ostale so hrvaške ali srbske. Sodelovali so najboljši jugoslovanski komponisti. Kdor se zanima za tepe pesmi in rad poje ali ima doma klavir, naj knjigo naroči. Ne bo mu žal. Zbirka se lahko naroči po povzetju za 190 Din ali pa na obroke (prvi obrok 30 Din, ostali po 20 Din na mesec). Naroča se pri uredniku:

SRECKO KUMARJU, Zagreb, Svearova ulica 9/III.

Otroci, opozorite svoje starše na to zbirko omladinske glasbe.